

A portrait of a man with a beard and short hair, wearing a dark suit jacket over a light blue checkered shirt. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is a blurred red and white pattern, possibly a flag or logo.

Historiker Axel Johnsen i ny bog:

“Det danske mindretal fandtes ikke uden Grænseforeningen

Side 6

Tema: Vildsvinehegnet set fra syd

Side 16

Ny bog om Berlinmurens fald

Side 38

Dronningen mødte Sydslesvig

Side 26

TEMA: Vildsvinehegnet set fra syd

Hvorfor reagerer tyskerne
så stærkt på vildsvinehegnet?

16

4	Nyt fra grænselandet	16	Vildsvinehegnet vækker stærke følelser i Tyskland	24	S-ordfører: “Sammenligningen med Berlinmuren er lidt voldsom”
5	Leder
Af Jens Andresen	23	Tysk tv dækker vildsvinehegnet	26	Dronningen besøgte Sydslesvig
6	Intet dansk mindretal uden Grænseforeningen
Interview med forfatter
Axel Johnsen				

Ny kulturhistorisk guide
til Sydslesvig

40

Dronningen
besøgte Sydslesvig

26

19-årige Emma:
Derfor valgte jeg
at læse tysk

30

Ny bog om
Grænseforeningen,
der fylder 100 år.

6

29 “Deres Majestæt. Jeg vil
gerne takke Dem”

30 “Det var oplagt for mig
at læse tysk”

33 Det ulyksagelige
vildsvinehegn
Af Knud-Erik Therkelsen

34 Anmeldelse:
Håbets Europa

38 Anmeldelse: En
rømningsmand i
Grønland

40 Anmeldelse: En
kulturhistorisk guide
til Sydslesvig

42 Vi placerede porten
til Danmark i Rødding

44 Det sker i
lokalforeningerne

48 Dansk-Tysk Selskab
fylder 50 år

Foto: Wikimedia Commons

Sort Sol trækker gæster til Vadehavet

Naturfænomenet Sort Sol, hvor flere tusind stære samler sig på skumringshimlen, kan i disse dage opleves ved Vadehavet. Og det er noget, der trækker gæster til fra hele Danmark. "Der er meget stor efterspørgsmål på at opleve Sort Sol. I løbet af efteråret har vi cirka 3.000 personer af sted på vores guidede ture i Ribemarsken, og det er folk fra hele landet", siger Susanne Andersen, souschef hos Vadehavscentret. Fænomenet kan iagttages både forår og efterår, når stærene kommer til vadehavsområdet for at samle kræfter til ynglesæsonen og vinterens træk sydpå. Som et forsvar mod rovfugle bevæger stæreflokkene sig på uforudsigelig og nærmest rytmisk vis, før de søger ro for natten. Det danner mønstre på himlen og kan dække for det sidste af dagens sol.

Sort Sol kan opleves ved Vadehavet til og med oktober.

'Små solsikker' (Kleine Sonnenblumen), Emil Nolde, 1946.

Se Nolde i Seebühl

Den 30. november lukker Nolde Museum i Seebühl sin 63. årsudstilling med ca. 120 værker af grænse-landskunstneren Emil Nolde. Det er dermed sidste chance for bl.a. at se maleriet 'Små solsikker', som er blevet doneret til museet af Friedrich Jochenning, en forretningsmand fra Düsseldorf.

Mord i Flensborg

Krimiforfatter Henrik Brun besøger den 24. oktober Flensborg Bibliotek til en snak om sin nyeste bog *Operation Nyttige Idioter*. Den udkom i februar og omhandler en mordsag i Flensborg, som skal løses af PET-indhenteren Selma Brink.

VED GRÆNSEN

Hvordan lever man i et grænseland?

Johanne Juul Olsen

"Jeg bor i det vestlige Flensborg og er også født og opvokset her. Mine forældre kommer fra Nord- og Sønderjylland, men jeg har boet i Tyskland hele mit liv."

"Jeg har aldrig skulle vise pas, når jeg har krydset grænsen for at besøge min familie i Danmark eller mine venner fra min efterskoletid. Og efterhånden er jeg næsten sikker på ikke at blive kontrolleret."

"Selve grænsen er jo en naturlig ting, dog mener jeg, at grænsekontrollen er ren symbolpolitik, der skaber en slags følelsesmæssig barriere mellem det danske mindretal og Danmark, i og med at man lukker og afspærrer Danmark. Det samme kan siges om vildsvinehegnet, selvom jeg godt kan forstå, at man vil passe på eksporten."

Johanne Juul Olsen, 18, er gymnasieelev på Duborg-Skolen i Flensborg. Hun holdt tale for dronningen, der besøgte skolen den 3. september. Du kan læse talen på side 29.

Grænsen nr. 5/oktober 2019 81. årgang Udgiver Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Redaktion Anna-Lise Bjerager (ansv. redaktør), alb@graenseforeningen.dk, tlf. 3031 6113 Forsidefoto i dette nummer Thomas Tolstrup Layout Prik grafisk tegnestue Tryk Jørn Thomsen Elbo A/S Abonnement Grænseforeningen, info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063 Udgivelsesplan 2019 Nr. 6: 5. december Deadline: 3 uger inden udgivelsesdato, Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning. Læs magasinet Grænsen digitalt: www.graenseforeningen.dk/graensen ISSN: 0903-2223

Ingen grænse for gensidighed

Af: Jens Andresen
Formand i Grænseforeningen

Jubilæumsåret for Sønderjyllands genforening med Danmark nærmer sig, og glædeligt er det, at mange af idéerne til at festliggøre denne nationale begivenhed, er ved at tage endelig form. 2020 markerer også Grænseforeningens 100-årsjubilæum, der giver anledning til at gøre status over foreningens første 100 år og se frem mod de næste.

I sin tale ved festmiddagen på A.P. Møller Skolen i Slesvig i anledning af dronningens

“

Grænseforeningen arbejder videre på at styrke den folkelige opbakning til mindretallet i Sydslesvig

besøg for nyligt slog ministerpræsident Daniel Günther fast, at grænsen nu forbinder. For alt er heldigvis ikke længere i grænselandet, som det var.

Det samme kan man sige om Grænseforeningen. I efteråret udkommer Axel Johnsens bog, *Grænsen, folket og staten*, om Grænseforeningens historie 1920-2020. Bogen skildrer på bedste vis, hvordan Grænseforeningen har udviklet sig fra at være en forening præget af stærkt nationalkonservative holdninger til nu at stå for “en åben danskhed”.

Især er bogens beskrivelse af foreningens holdning til en mulig genforening af Sydslesvig med Danmark efter Nazitysklands kapitulation i 1945 interessant. Jeg vil gerne fremhæve den store værdi af Axel Johnsens grundige arbejde, der bl.a. gør det tydeligt, at man altid skal tage fortidens særlige forhold med i betragtning, inden man gør sig til dommer over de beslutninger, der er blevet truffet.

I dag lever man i grænselandet side om side og respekterer hinanden. Det står i modsætning til tidligere tiders konfrontationer på grund af nationalt sindelag. På tilsvarende vis har Grænseforeningen i mange år haft fokus på de skel, som blev dannet af grænsen mellem Danmark og Tyskland. Sådan er det heldigvis ikke længere.

Jeg tror, Grænseforeningen fremover vil fokusere endnu mere på, hvad der forbinder os som danskere og tyskere, og hvordan vi gensidigt kan berige hinanden ved at kende hinandens værdier og forskelligheder, og hvorfor de er der. Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland kan inspirere til fredelig sameksistens i demokratiske fællesskaber, hvilket er relevant, såvel for andre nationale mindretal i Europa som for flerkulturelle i Danmark.

Den gensidige berigelse forudsætter dog, at værdierne og forskellighederne fortsætter med at eksistere side om side i grænselandet. Derfor arbejder Grænseforeningen videre på at styrke den folkelige opbakning til mindretallet i Sydslesvig, samtidig med, at Grænseforeningen dyrker de positive forbindelser og muligheder, grænsen giver.

Forfatter Axel Johnsen i ny bog:

“Man kan ikke forestille sig et dansk mindretal uden Grænseforeningen

Af Anna-Lise Bjerager og Merlin Christophersen Foto: Thomas Tolstrup

Grænseforeningen har som ingen anden græsrodsorganisation formået at gøre sin indflydelse gældende politisk gennem 100 år. Det siger historiker Axel Johnsen, der har skrevet bogen *Grænsen, folket og staten* i anledning af Grænseforeningens 100 års jubilæum i 2020

Da dronning Margrethe i september måned tyvstartede markeringen af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark i 2020 ved at besøge det danske mindretal i Sydslesvig, skete det under stor mediebevågenhed. Men der var ingen, der nævnte et ord om Grænseforeningen, der også kan fejre 100 års jubilæum til næste år. Det kunne de faktisk godt have gjort, mener historiker Axel Johnsen, der er forfatter til en ny bog *Grænsen, folket og staten. Grænseforeningens historie 1920-2020*, der på mange måder også er historien om det danske mindretal, der opstod som en følge af grænsedragningen i 1920.

“Uden Grænseforeningen havde der med stor sandsynlighed ikke eksisteret et dansk mindretal i Sydslesvig i dag”, siger Axel Johnsen, der har noget at have sin antagelse i. Gennem det seneste års tid har han været begravet i gamle arkiver og bøger for at samle stof til det gennemillustrerede værk på mere end 400 sider om Grænseforeningens historie. En del af researchen er foregået i Grænseforeningens Hus i Peder Skrams Gade, hvor Grænseforeningen også i dag har sit sekretariat. En marmorplade i ejendommens port fortæller, at det var her den internationale kommission,

der skulle forestå folkeafstemningen om grænsedragningen i 1920, holdt til, før den drog til Sønderjylland. Det var den folkeafstemning, der også førte til Grænseforeningens grundlæggelse som paraplyorganisation for lokale foreninger, der arbejdede for de danske syd for grænsen.

Da Grænseforeningen flyttede ind i ejendommen i begyndelsen af 1920'erne, var det den umiddelbare nærhed til magtens centrum på Christiansborg og ministerierne, der var afgørende,

forklarer Axel Johnsen, da vi har sat os til rette i mødelokalet, hvor Grænseforeningens tidligere 15 formænd kigger ned på os fra deres guldrammer.

“Grænseforeningen udviklede sig i årene efter Anden Verdenskrig til den nok mest indflydelsesrige græsrodsorganisation i nyere dansk historie. Den har som ingen anden formået at hverve Folketingets politikere ind i egne rækker og gøre sin indflydelse gældende i den danske centraladministration på ét bestemt område, nemlig sydslesvigpolitikken”, siger Axel Johnsen.

Efter afslutningen af Første Verdenskrig og indgåelse af Versailles-traktaten opstod flere grænseforeninger rundt om i Europa. Folkenes selvbestemmelsesret havde ført til flere folkeafstemninger, nye grænser og deraf følgende mindretal, der nok kunne have brug for en forening hjemme i fædrelandet, der talte deres sag. Men Grænseforeningen skiller sig ud fra andre grænseforeninger, forklarer Axel Johnsen.

“Grænseforeningen bliver dannet den 2. november 1920 ind i den danske forsamlingshustradition fra 1800-tallet. Grænseforeningen er gennem sin historie båret af lokale folk i lokale foreninger, der i 1920 samlede sig i en paraplyorganisation. Gennem sin historie har Grænseforeningen formået at mobilisere hundredtusindvis af danskere og gøre sin indflydelse gældende langt inde i den danske centraladministration. Men Grænseforeningen har samtidig altid beholdt sin lokale forankring ude i lokalsamfundene.”

Det kommer nok ikke bag på folk, der har fulgt dig, at netop du har skrevet bogen om Grænseforeningens 100-årige historie. Den røde tråd i din karriere har været det dansk-tyske grænseland, og Grænseforeningen har som folkeoplysende forening som formål at udbrede kendskabet til grænselandet, herunder ikke mindst til det danske mindretal i Sydslesvig. Hvorfor er det dansk-tyske grænseland og dets historie så interessant?

“Min interesse for grænselandet blev allerede vakt i min opvækst. Jeg har en tysk mor og en dansk far, så jeg er vokset op med kulturmødet henover middagsbordet, hvor national identitet spillede en stor rolle. Da jeg læste historie på universitetet, begyndte jeg at beskæftige mig meget med Sydslesvig og fik fokus på national identitet og det nationale

Om forfatteren

Axel Johnsen, ph.d., afdelingschef i Viden & Samlinger, Museum Sønderjylland. Forfatter til en række bøger, herunder *Dannevirke* og *Ejderfolk. Den grænsepolitiske opposition 1920-1940*.

spørgsmål. Det er spændende at beskæftige sig med, hvem man er, og med forestillingen om, hvad der udgør et folk.”

“Den diskussion, der opstod i 1970’erne om, hvorvidt national identitet er en social konstruktion, gjorde det bestemt ikke mindre spændende. Identitet spiller en afgørende rolle for alle mennesker, både den individuelle og den fælles identitet. Man kan også tale om at have flere identiteter i forhold til mindretal, der er vokset op i flere kulturer.”

Hvad har Grænseforeningen helt konkret betydet for det danske mindretal i Sydslesvig?

“Det danske mindretal og Grænseforeningen opstod på samme tid som følge af grænsekampen i 1918-20. Dengang var den danske

stat slet ikke i stand til at hjælpe mindretallet på den måde, det sker i dag. I de første mange år var det Grænseforeningen, der hele tiden gik foran og sørgede for, at der blev bygget skoler og sendt lærere til Sydslesvig. Skolerne var fyrtårne for danskheden i lokalsamfundene, hvor de lokale kunne være danske sammen med lærerne. Så den positive udvikling i mindretallet i Sydslesvig er kun halvdelen af historien. Den anden halvdel er Grænseforeningens rolle i denne udvikling.”

Du skriver i din bog, at Grænseforeningen fra begyndelsen var domineret af såkaldte Dannevirkemænd, som du jo i øvrigt tidligere har skrevet en hel bog om: “Dannevirkemænd og Ejderfolk”. Hvem var de, og hvad ville de opnå?

Grænseforeningen afholdt i 1947 en soire på Folketeatret i København. Billedet viser nogle af de centrale personer i efterkrigstidens danske grænsepolitik og de tætte forbindelser mellem Grænseforeningen og landets ledende politikere. Forrest ses statsminister Knud Kristensen (forrest) og bag ham Vilhelm la Cour fra Sydslesvigsk Udvalg (tv.) i samtale med Grænseforeningens formand Holger Andersen

“Dannevirkemændene var nationalkonserverative, der ikke oplevede grænsedragningen 1920 som en afslutning, men mere som et hak i tuden. De var optaget af at kæmpe videre for at få hele Sydslesvig hjem. Det var det mål, disse folk havde, da de grundlagde Grænseforeningen. De ræsonerede, at hvis drømmen om Ejder-grænsen skulle realiseres, måtte der opdrives mennesker længere mod syd, der følte sig danske. Derfor rykkede de fra Flensborg, hvor danskheden på det tidspunkt var centreret, mod syd og åbnede skoler i Slesvig by og Tønning. Disse yderposter gjorde, at man efter Anden Verdenskrig i 1945 ikke fik en diskussion om at få Flensborg hjem, men om at få hele Sydslesvig. Det var alt eller intet.”

Grænseforeningen endte som bekendt med at afholde sig fra at kræve Sydslesvig hjem efter Anden Verdenskrig, selvom mange medlem-

mer ønskede en grænseflytning. Kan du uddybe Grænseforeningens position efter 1945?

“I mindretallet og i Grænseforeningen var man frustreret efter Anden Verdenskrig. Man ønskede netop at få Sydslesvig hjem, som man sagde. Samtidig var en del modstandsfolk aktive i Grænseforeningen. Efter Befrielsen i 1945 var der et stort ønske om et Danmark til Ejderen. Men den danske regering meldte klart ud: “Grænsen ligger fast”. I den situation kom Holger Andersen, der var formand for Grænseforeningen fra 1943 til sin død i 1961, til at spille en afgørende rolle. Han vurderede, at Grænseforeningen ikke skulle kræve en grænserrevision. Han havde flertallet i Grænseforeningens hovedstyrelse imod sig, men fik tøjlet gemytterne og fik talt hovedstyrelsen til fornuft.”

“Holger Andersen, der var født i 1890, stammede fra Gl. Haderslev i Nordslesvig,

Slesvig by 40.000 Danes assembled on March 7th. The King and Queen may be seen at the extreme right.

vore dages Sønderjylland, og havde erfaringer med hjemmefra. Han var en af lederne af det danske afstemningsarbejde i 1920 og blev senere konservativ folketingsmand. Holger Andersen var i øvrigt en del af den danske delegation ved Folkenes Forbunds delegeretforsamling i Geneve i 1922, og blev i 1929 udnævnt til højkommissær i Konstantinopel for Kommissionen om udveklning af tyrkiske og græske befolkningsgrupper, så han havde også et internationalt udsyn.”

“Holger Andersen var dansk nordslesviger og havde oplevet væksten i den danske bevægelse omkring år 1900. Da han efter 1945 kom til Sydslesvig, så han, at det folkelige engagement her ikke kunne sammenlignes med det, han havde set i Nordslesvig. Derfor var han tilbageholdende i grænsespørgsmålet. Han indså, hvilket de danske politikere jo også gjorde, at en grænse længere mod syd ville betyde en stor tysk befolkningsandel, og

det ville være svært at håndtere for den danske stat. Sin internationale erfaring bragte Holger Andersen derimod ikke i anvendelse og gudskelov for det. Befolkningsudvekslingen mellem Grækenland og Tyrkiet betød, at millioner af mennesker blev tvunget til at flytte. Havde Holger Andersen været med til at gøre det samme det samme i Slesvig, havde han ikke været en helt i dag.”

Organisatorisk har der også været et skisma i Grænseforeningen mellem centrum og periferi, skriver du. Centrum forstået som kontoret, i dag kaldet sekretariatet, i Peder Skrams Gade i København og periferi forstået som lokalforeninger ude omkring i landet. Hvor alvorlige har disse spændinger været gennem Grænseforeningens historie?

“Historisk set var skismaet mellem centrum og periferi et skisma mellem konservative og

Den danske befolkning var meget optaget af spørgsmålet om grænsedragningen omkring 1920. Den 7. marts 1920 samledes en stor folkemængde på Amalienborg Slotsplads for at udtrykke deres ønske om at få Flensborg tilbage til Danmark over for kong Christian 10. Dronning Alexandrine anes på balkonen bag kongen.

venstrefolk. En jysk bondeidentitet over for københavnere. Grænseforeningen var flere gange ved at bryde midt over. Dette skel findes ikke længere. Men der er opstået det nye, at Grænseforeningens sekretariat er blevet meget mere selvkerende. Hvis Grænseforeningen fortsat skal være en medlemsforening, skal man for mig at se skabe en mere tydelig forbindelse mellem de lokale foreninger og det, der foregår i sekretariatet.”

I de første år blev salget af Dybbøl-mærker på Dybbøldagen den 18. april, hvor Danmark tabte slaget ved Dybbøl i 1864, en folkesag. Det var omdrejningspunktet for Grænseforeningens økonomi. Mange danskere kan huske, at de af skolen blev sendt ud for at sælge de små klistermærker med Dybbøl Mølle, som også er Grænseforeningens logo. Netop Dybbøl-mærket var vel netop udtryk for den lokale forankring, som du efterlyser?

“Ja. Dybbøl-mærket symboliserede noget, folk gerne ville støtte op om. Dybbøldagen gav til sidst ikke det økonomiske resultat, man ønskede. Men da man afskaffede indsamlingskampagnen i 2008, glemte man nok det lokale engagement i foreningerne, der blev affødt heraf.”

“Dybbøl-mærket fungerede især godt, da der var et modsætningsforhold mellem dansk og tysk. Under Anden Verdenskrig måtte man ikke sælge mærkerne, men efter 1945 nød Dybbøl-mærket stor bevågenhed. Salget skabte et fællesskab i Grænseforeningen.”

Grænsefonden blev stiftet i 1924 og har en formue på ca. 100 millioner kroner. Den er i dag med til at finansiere Grænseforeningen. I bogen kalder du Grænsefonden for en “finansiel evighedsmaskine”. Kan du uddybe?

“Det var ikke Dybbøl-mærkerne, men testamentari-

ske gaver, der efterhånden gjorde Grænseforeningen til en meget velhavende organisation. I dag er det afkastet fra disse mange gaver og legater samt penge fra Folketingets Sydslesvigudvalg, der sørger for Grænseforeningens drift. Grænsefonden blev etableret med en fundats, der bestemmer, at en del af overskuddet løbende lægges til formuen, mens den største del af overskuddet går til drift af Grænseforeningen. På den måde er Grænseforeningens fremtid sikret økonomisk, men også låst til et bestemt formål.”

Hvor stort et dilemma har disse bundne midler været for Grænseforeningen gennem tiden. Ikke mindst i de senere år, hvor Grænseforeningen har haft sloganet “for en åben danskhed”?

“Grænsefonden har to formål: At støtte Grænseforeningen og at støtte grænselandet. I 1924 var der ikke uoverensstemmelse mellem disse to formål. Men i dag kan man diskutere, om Grænseforeningens fokus på f.eks. integration og Grænseforeningens Kulturmødeambassadører med de mange flerkulturelle unge i et såkaldt dialogkorps, falder inden for formålet. Det spørgsmål bliver da også rejst af og til lokalt, som det også er fremgået af pressen. Grænseforeningens nuværende ledelse argumenterer for, at der er overensstemmelse mellem formålsparagraf og aktiviteter. Man kan derfor ikke frit fortolke formålsparagraffen, uden at fondene, som finansierer foreningen, gør det samme.”

Du skriver i bogen, at Grænseforeningens mere eller mindre uskrevne dagsorden har flyttet sig gennem tiden: Først ville man flytte grænsen, så ville man flytte folket, og til sidst ville man flytte staten. Kan du uddybe?

“De tre faser, der har visse overlap, er Grænseforeningens helt overordnede historie. Da Dannevirkekommissionen indså, at de ikke kunne flytte grænsen, forsøgte de i stedet at få folket med sig for at styrke deres krav. Det lykkedes i 1930'erne og 1940'erne at mobilisere folket, og efter Anden Verdenskrig stod man med en kæmpe medlemsorganisation. I 1949, da medlemstallet var på sit højeste, havde Grænseforeningen over 200.000 medlemmer. Men man havde også fået mange medlemmer, der ikke ønskede en grænserevision. Kampen blev herefter defineret til at være, at man skulle hjælpe sydslesvigerne til kulturel overlevelse. For at nå det mål skulle man flytte staten.”

“Det er nok Grænseforeningens allerstørste succes, at man formåede at flytte staten

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Grænseforeningens logo

Grænseforeningens logo forestiller Dybbøl Mølle, der er et af Danmarks mest kendte nationale symboler. Historien bag er, at Grænseforeningen i 1920 bad kunstnerægteparret Agnes og Harald Slott-Møller om at fremstille et Dybbøl-mærke, som frem til 2008 blev solgt som klistermærker 18. april på årsdagen for stormen på Dybbøl i 1864. Dybbøl-mærket viser møllevingerne i korsstilling og signalerer dermed nederlag og død. Den opadgående sol bagved signalerer håb og en ny tid, hvilket Genforeningen i 1920 sås som udtryk for. I 2007 fik Grænseforeningens logo tilføjet teksten: “for en åben danskhed”.

fra at have et reserveret syn på Sydslesvig til at få skabt et tillidsfuldt forhold til Sydslesvig. Det var en vekselvirkning, hvor Grænseforeningen formidlede statsstøtten til Sydslesvig og mindretallets behov og ønsker til staten.”

Du skriver, at ingen anden dansk græsrodsbevægelse nogensinde har fået filtret sig så stærkt ind i centraladministrationen og ad den vej opnået så stor indflydelse på et specifikt hjørne af dansk politik. Du skriver ligefrem om en “pagt”, der sikrede mindretallet en fast plads på det danske statsbudget. Det lyder som om nutidens lobbyorganisationer med fordel kunne se på, hvad Grænseforeningen har gjort. Hvad var hemmeligheden bag Grænseforeningens direkte adgang til Christiansborg?

“Hemmeligheden var den, at den danske stat havde sort samvittighed efter 1945. Ved det første valg efter krigen fik Sydslesvigsk Vælgerforening, SSW, der er det danske mindretals parti i Slesvig-Holsten, mere end 100.000 stemmer. Og det må have gjort

ondt på mindretallet, at den socialdemokratiske regering under Vilhelm Buhl ikke gik ind for folkenes selvbestemmelsesret, men sagde nej til en ny folkeafstemning. Da socialdemokraten Hans Hedtoft blev statsminister i 1947, arvede han en sort samvittighed over for Sydslesvig. Hvis grænsen blev flyttet mod syd, ville man risikere at få et stort tysk mindretal i Danmark. Kompromiset blev, at man gav danske skoler til det danske mindretal i stedet for at give dem en ny folkeafstemning.”

“Det var en sejr, at man fik så mange skoler etableret i hele Sydslesvig. Da man var færdig med skolerne, fokuserede man på ungdommen og oprettede Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU). Da man var færdig med det i 1970’erne, var der ikke flere institutioner at opbygge, og Grænseforeningens arbejde begyndte at blive mere hverdagsagtigt. At vi i dag har Christian Juhl fra Enhedslisten som formand for Folketingets Sydslesvigudvalg er for mig at se et billede på, hvor stor konsensus der er på tværs af hele det politiske spektrum, når det gælder Sydslesvig, og et billede på, hvor

Den første Dybbøldag, hvor der blev solgt små rød-hvide klistermærker med Dybbøl Mølle på, løb af stablen den 18. april 1921 og fortsatte frem til 2008. Overskuddet gik til Grænseforeningens arbejde i Sydslesvig. Her er det en ung dronning Margrethe, der har besøg på Fredensborg Slot af en skoleelev, der sælger Dybbølmærker. Manden i baggrunden er Jørgen Kisbye Møller, der var formand for foreningen To Løver, der havde tætte forbindelser til Grænseforeningen.

En kvindeskæbne i Grænseforeningen

Det vrimler ikke lige frem med kvinder i Grænseforeningens historie, men en enkelt kvindes skæbne skiller sig ud. Ella Berthelsen var enke efter generaløjntant Palle Berthelsen og i en lang årrække ansat som sekretær i Grænseforeningen. Hun blev i 1922 gift med Holger Andersen, der i 1943 skulle blive en markant formand for Grænseforeningen. Året 1943 blev et skæbneår for ægteparret, idet Ella døde samme år som 54-årig og blev en af de jøder, der blev hemmeligt begravet på Mosaisk Begravelsesplads på Vestre Kirkegård i København. Da Ella var gift med en ikke-jøde, havde hun ikke været nødt til at flygte til Sverige i oktober 1943, som de fleste danske jøder gjorde. Hun blev begravet af biskop Hans Fuglsang-Damgaard, der var født i Sønderjylland i 1890 og havde kæmpet på tysk side under Første Verdenskrig og dermed vidste, hvad det ville sige at tilhøre en minoritet.

langt staten har flyttet sig.”

I en tid med globalisering efter 1990 fik Grænseforeningen et nyt mål, skriver du. Grænsen skulle nu hverken flyttes eller sikres; nu skulle den på flest mulige måder overvindes og udviskes som led i den store europæiske afvikling af nationalstater og indførelse af et samlet Europa. Du skriver, at du er i tvivl om, hvor langt Grænseforeningen kom med den dagsorden. Kan du uddybe?

“Jeg tror ikke, det er helt enkelt med den kulturmødedagsorden. De unge mennesker, der i høj grad er i fokus for denne del af Grænseforeningens oplysningsindsats, er ofte i forvejen positive over for Sydslesvig og andre mindretal. De har forstået budskabet. De er meget kulturmodemindedede og har et fint forhold til deres venner med anden etnisk her-

komst. Det er mellemgruppen, dem på min alder, der kan lære noget. Så måske skulle man ændre fokus.”

Der har været rejst kritik af Grænseforeningens nye mål i den offentlige debat. Sognepræst Søren Krarup, der var medlem af Folketinget for Dansk Folkeparti fra 2000 til 2011, rettede i 2008 i tidsskriftet “Tidshverv” en sønderlemmende kritik mod Grænseforeningen og meddelte, at han meldte sig ud. En anden nationalkonservativ debattør, Mikael Jalving, skrev i 2017 i Jyllands-Posten: “Grænseforeningen fremstår i dag som

en vækkelsesbevægelse for menneskerettigheder, minoriteter og asylindvandring”. Hvordan ser du disse højrenationale debattørers kritik af Grænseforeningen?

“Når Mikael Jalving siger, at Grænseforeningen fremstår som en vækkelsesbevægelse, tror jeg, han har ret. Man kan så diskutere, om det er godt eller skidt. Men Grænseforeningens virke på området med kultur møder er blevet meget eksponeret, mens hensynet til det medlemsbaserede og Sydslesvig fremstår som mindre vigtigt. Grænseforeningens kultur mødeambassadører er et enormt stærkt brand. Men det kan være svært for udenforstående at forstå Grænseforeningens formål ud fra den branding. Så jeg forstår godt kritikken. Men der sker også en masse andet i Grænseforeningen, der ikke er lige så synligt. Og kigger man på økonomien, bruges der jo mange flere penge og kræfter på mere klassiske oplysningsaktiviteter end på Kultur mødeambassadørerne.”

Når det gælder fremtiden, antyder du i afslutningen af din bog, at forbindelserne over grænsen og mødet mellem Danmark og Tyskland kunne blive et nyt mål i Grænseforeningen til gavn for det danske mindretal, grænselandet og Danmark i det hele taget. Hvordan ser du Grænseforeningens fremtid?

“Det store spørgsmål er, om værdikampen om integration af mennesker med anden etnisk baggrund, der i 2000'erne satte dagsordenen, stadig er lige så aktuel. For mig at se, er det ikke tilfældet. Det var jo den debat, Grænseforeningen i 2007 meldte sig ind i med det nye slogan “For en åben danskhed”. Jeg tror, at Grænseforeningen efterhånden sparker åbne døre ind, og det kan en forening jo ikke blive ved med. Hvis min antagelse er rigtig, skulle Grænseforeningen måske finde et nyt ståsted. For mig at se kunne det være det grænseoverskridende samarbejde mellem Danmark og Tyskland. Det er klart, at den dagsorden for mig, der er tosproget og cand.mag. i historie og tysk, er gefundenes Fressen. Man kunne stadig beholde fokus på det danske mindretal og grænselandet, men samtidig have et bredt perspektiv på det dansk-tyske samarbejde. Sagen er jo i øvrigt, at det ikke kun er mindretallene, der kan bygge bro. Vi er også nogle stykker i flertalsbefolkningen, der kan være med til at gøre det samme. Og det er ikke kun sådan nogle som mig, der har dansk-tysk baggrund, jeg tænker på. Det er os alle sammen. Vi skal alle være med.”

Grænseforeningen arbejder i dag for at gøre grænselandets erfaringer med kulturmøder relevante for unge under sloganet "Danskerne findes i mange modeller". Her er det (fra venstre) Max Kahrman, Jasmin Kamalzada, Frigga Loeck og Lars Heidtmann, der er aktive i enten Grænseforeningen Ungdom, Grænseforeningens Kulturmødeambassadører eller Elevambassadørerne. Billede fra bogens forside.

Er der noget, der har overrasket dig undervejs, mens du har skrevet bogen?

"Det har blandt andet overrasket mig, hvordan Grænseforeningens kurs er blevet så stærkt præget af de til enhver tid siddende formænd. Da Finn Slumstrup (1941-2018), der var SF'er, blev formand i 2005, og Knud-Erik Therkelsen, der er radikal, blev ansat som generalsekretær i 2004, var der tale om det største værdimæssige ryk, Grænseforeningen har oplevet. Før den tid havde man altid haft konservative eller venstrefolk i ledelsen. Men Finn Slumstrup blev indstillet af sin forgænger, den konservative Torben Rechendorff, så der har været enighed om, at der skulle ske en forandring. Den kom så i 2007 med sloganet "For en åben danskhed."

Tror du, Grænseforeningen findes om 100 år?

"Ja, for økonomisk er Grænseforeningen sikret. Men spørgsmålet er, om det bliver som folkelig forankret forening eller som tænke-

tank. Hvis ikke projektet med at bevare det folkelige engagement lykkes, kunne det ende med det sidste. Men jeg håber, at det vil lykkes at få bevaret det folkelige engagement."

Grænseforeningens historie 1920-2020

"Grænsen, folket og staten. Grænseforeningens historie 1920-2020". Af Axel Johnsen udkommer november 2019, pris: 299,95, forlaget Gyldendal.

TEMA: Vildsvinehegnet set fra syd

Vildsvinehegnet vækker stærke følelser i Tyskland

Af: Merlin Christophersen Foto: Lars Aarø/Fokus

Vildsvinehegnet, som for tiden bliver opført langs den dansk-tyske grænse, vækker i Tyskland mindelser om Berlinmuren, der faldt for 30 år siden. Magasinet *Grænsen* har besøgt vildsvinehegnet sammen med Hauke Götttsch, CDU, og Flemming Meyer, SSW, der begge er medlemmer af landdagen i Slesvig-Holsten

Jeg bliver trist over, at det overhovedet kan lade sig gøre, at der igen bliver bygget hegn langs tyske grænser.”

Hauke Götttsch er netop stået ud af sin bil ved grænseovergangen ved Sofiedal godt 10 km luftlinje vest for Kruså. For at komme hertil kørte han ad Pluskærvej, som over en halv kilometer følger den dansk-tyske grænse og det nye, halvanden meter høje og knapt 70 km lange vildsvinehegn, der skal stå færdigt i november måned.

“Vi har virkelig haft nok at gøre med at bygge hegn og mure mellem Øst- og Vesttyskland. Det har vi ikke brug for igen og slet ikke på grænsen til Danmark. Jeg bliver faktisk lidt bange for, hvad det her skal ende med”, siger han og hæfter sig ved, at mange tyskere er ekstra sårbare over for hegn og mure netop i år, hvor det er 30 år siden Berlinmurens fald i 1989.

Hauke Götttsch er stedfortrædende formand for miljø- og landbrugsudvalget i den slesvig-holstenske landdag og jagtpolitisk ordfører for kristendemokraterne i CDU. Magasinet *Grænsen* møder ham og hans landdags- og udvalgskollega Flemming Meyer, som er landsformand for mindretalspartiet Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), ved grænsen en eftermiddag i september for at høre, hvordan man i Slesvig-Holsten reagerer på opførelsen af vildsvinehegnet, der har været under opførelse siden 28. januar i år og har vakt stor debat både nord og syd for grænsen.

Ved grænseovergangen mødes tre veje. Her er grænsen mellem Danmark og Tysk-

land åben. Og et stort skilt med et billede af en bro omkranset af et dansk og et tysk flag og ordene “Brücke/Bro” pryder en gammel mur på tværs af landegrænsen, der her også udgør grænsen mellem Aabenraa Kommune og dens tyske nabokommune Medelby. Skiltet, der symbolsk slår bro henover grænsen, bærer også begge kommuners våbenskjolde. Denne lokale grænseoverskridende forbundethed, synes

at være blevet glemt, da man fra dansk side valgte, at sætte vildsvinehegnet op, mener Flemming Meyer, da han ankommer kort tid efter Hauke Götttsch.

“Her i grænselandet har vi gjort virkelig meget for det grænseoverskridende samarbejde. Før havde grænsen en meget adskillende karakter, hvor vi på begge sider følte os som udkantsområder. Vi havde høj arbejdsløshed og ringe økonomisk udvikling. Den eneste måde, vi kunne ændre det på, var i vores syn på grænsen. Vi skulle se den som noget, der forbandt os frem for at adskille os. Over mange år har vi møjsommeligt brudt barrierer ned. Det gælder både de rent praktiske, der udspringer af forskellige lovgivninger og certificeringer, men vigtigst af alt, de mentale grænser”, siger Flemming Meyer og forklarer, at han husker et læserbrev fra dengang, man begyndte at samarbejde om ambulancekørsel på tværs af grænsen, hvor sønderjyder gav udtryk for, at de hellere ville dø end ende i en tysk ambulance.

“Når man ved, hvor svært det er at nedbryde de mentale grænser, så gør det ondt at se, at der igen bliver bygget en ny fysisk og synlig barriere i form af vildsvinehegnet, og det netop nu, hvor vi skal markere 100-året for grænsedragningen i 2020”, siger Flemming Meyer.

“De er skøre, de danskere”

Historien om vildsvinehegnet begyndte den 22. marts 2018, da den daværende VLAK-regering og Dansk Folkeparti blev enige om en aftale, som skulle sikre danske svinebestande mod afrikansk svinepest, der på dette tidspunkt var brudt ud i flere østeuropæiske lande. Aftalens mest omtalte initiativ blev opførelsen af et vildsvinehegn langs grænsen til Tyskland.

De danske svinebønder eksporterer årligt for 11 mia. kr. til lande uden for EU, og denne eksport ville øjeblikkeligt lukke ned i tilfælde af udbrud af afrikansk svinepest på dansk jord, meddelte Miljø- og Fødevarerministeriet. Og da vildsvinehegnet den 4. juni 2018 blev vedtaget ved lov af et flertal bestående af VLAK-regeringen, Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet, talte den daværende miljø- og fødevarerminister, Jakob Ellemann-Jensen (V), i en pressemeddelelse om “11 mia. gode grunde til at gøre alt, hvad vi kan, for at forhindre, at afrikansk svinepest kommer til Danmark.”

Syd for grænsen kunne man dog ikke få øje på de gode grunde til at bygge et hegn langs grænsen. Da anlægsarbejdet den 28. januar 2019 blev påbegyndt ved Padborg, vakte det stærke reaktioner i Tyskland og særligt i Slesvig-Holsten. I tyske medier blev vildsvine-

Vildsvinehegnet

- er knapt 70 km langt, 1,5 m højt og gravet 50 cm ned i jorden.
- har åbninger ved de 15 Schengenovergange og ved fem større vandløb.
- har min. en låge eller færist for hver kilometer ved øvrige grænseovergange. Mellem lågerne bliver der etableret trin i hegnet, så man kan passere henover det.
- har for hver 100 meter en 20x20 cm åbning, så mindre dyr kan passere.

Kilde:Naturstyrelsen

hegnet sat i forbindelse med den amerikanske præsident Donald Trumps ambitioner om at bygge et hegn ved grænsen til Mexico, Brexit, uroen i EU og Berlinmurens fald i 1989.

Avisen *Die Welt* skrev samme dag om en høring i den slesvig-holstenske landdag i Kiel, at “begge sider i parlamentet i Kiel var enige som aldrig før: “De er skøre, de danskere””, og flere slesvig-holstenske politikere ytrede sig stærkt kritisk, blandt dem De Grønnes daværende Europapolitiske ordfører i landdagen, Rasmus Andresen.

“Vildsvinehegnet lægger sig ligesom beskæringerne inden for asylområdet og paskontrollen ved den dansk-tyske grænse i forlængelse af Danmarks politik med symbolsk at afskærme sig fra omverdenen”, sagde han i en pressemeddelelse.

AfD støtter vildsvinehegnet

Ét tysk parti har dog ytret sig positivt om vildsvinehegnet. Volker Schnurrbusch fra det højrenationale Alternative für Deutschland (AfD), der i 2017 blev valgt ind i den slesvig-holstenske landdag med 5,9 procent af stemmerne og fire mandater, udtrykte allerede i juni 2018 i en pressemeddelelse “fuld forståelse” for hegnet. Han sidder ligesom Hauke Göttisch og Flemming Meyer i landdagens miljø- og landbrugsudvalg.

“Hegnet er et vigtig signal fra staten til sine borgere om, at man gør alt for at holde den afrikanske svinepest ude. Vi ved, hvor vigtig svineeksporten er for Danmark. Så det er afgørende, at man viser befolkningen og landbruget, at det her bliver taget seriøst. Vi opfordrer også den slesvig-holstenske regering til at undersøge, om man med fordel kan opsætte hegn ved naturlige grænser

i vores delstat, f.eks. ved vores grænse til Mecklenburg”, siger Volker Schnurrbusch til magasinet *Grænsen*.

Han uddyber, at forudsætningen for vildsvinehegnet er, at det ikke må have negativ indflydelse på mennesker, der pendler over grænsen.

“De mentale grænser mellem Danmark og Tyskland er forsvundne, og det er godt. Og jeg tror ikke, at et hegn mod vildsvin kan genoprette dem”, siger Volker Schnurrbusch.

Dansk minister: Det handler om økonomi

Over for tyske medier og politikere har den danske regering af flere omgange understreget, at vildsvinehegnet udelukkende skal ses som en beskyttelse af den danske svinebase-rede eksport og dermed af dansk økonomi.

“Det spiller en særdeles vigtig rolle for vores velfærdssamfund og for arbejdspladserne i Danmark”, sagde daværende miljø- og fødevareminister Jakob Ellemann-Jensen på dagen, hvor opførelsen af hegnet blev påbegyndt, til *Spiegel Online*.

Senere, i maj måned, skrev daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) et brev til Flensborgs overborgmester, socialdemokraten Simone Lange, efter at hun forinden havde bedt den danske regering om at lede vildsvinehegnet udenom det rekreative område Kollund Skov. Området tilhørte Flensborg Kommune indtil 2006, hvor det blev solgt til private investorer. Ved overdragelsen sikrede kommunen sig dog en ret til at nedlægge veto over for eventuelle bygge- og anlægsprojekter i området, hvilket et stort flertal i byrådet besluttede at gøre over for vildsvinehegnet.

Ved grænseovergangen ved Sofiedal slår et skilt symbolsk bro over grænsen. Flemming Meyer mener, det lokale aspekt er blevet glemt, da man fra dansk side valgte at sætte vildsvinehegnet op.

“Der er alene tale om en foranstaltning til bekæmpelse af afrikansk svinepest. Den danske regering lægger overordentlig stor vægt på et varmt og tæt forhold til Tyskland”, skrev den daværende statsminister i sit brev, hvori han dog ikke forholdt sig til Kollund Skov. Anlægsarbejdet i området er endnu ikke påbegyndt, og Simone Lange har ved redaktionens afslutning netop inviteret statsminister Mette Frederiksen (S) til Flensborg for at drøfte sagen.

DF: Hurra for vildsvinehegnet

Den daværende regerings argumentation, som også den nuværende socialdemokratiske regering med fødevareminister Mogens Jensen har videreført, har hele tiden drejet sig om det økonomiske aspekt af vildsvinehegnet. Men Dansk Folkeparti, der også har lagt stemmer til hegnet, har fremført andre synspunkter.

“Hurra, nu får vi et hegn langs den dansk-tyske grænse. Det bliver godt nok kun halvanden meter højt i første omgang. Men når det nu er der, kan vi da lige lægge et par meter oven i, så hegnet ikke kun kan holde tyske vildsvin ude, men også grænseoverløbere, asylsøgere og andre lykkejægere!”, skrev daværende folketingsmedlem Kenneth Kristensen Berth (DF) den 22. marts 2018 på Facebook, samme dag som aftalen om vildsvinehegnet blev offentliggjort.

Er det en vittighed?

“Man kunne nok godt have forventet, at hegnet ville afføde negative reaktioner på tysk side”, siger Slesvig-Holsten-korrespondent for *Süddeutsche Zeitung*, Peter Burghardt, over en telefonforbindelse fra Hamborg, hvor den München-baserede avis har en lokalredaktion.

Peter Burghardt har beskæftiget sig med vildsvinehegnet i flere artikler, bl.a. i en reportage fra hegnets opførelse.

“Symbolsk falder opførelsen af vildsvinehegnet ind i en tid, hvor der i det hele taget bliver talt meget om grænser og grænsekontrol, både i USA og i Europa som følge af flygtningekrisen og Brexit”, siger Peter Burghardt.

I første omgang, da nyheden om vildsvinehegnet kom til Tyskland, troede mange, at det drejede sig om en vittighed, forklarer han.

“Tyskerne er nok i det hele taget ret følsomme, når det kommer til hegn og mure. Den indre tyske grænse ligger altid og lurer et sted i bevidstheden hos de fleste. Godt nok gik den ikke lige her, men før 1989 var Slesvig-Holsten i flere henseender et grænseland, da grænsen til DDR gik lige øst for

“

Når man ved, hvor svært det er at nedbryde de mentale grænser, så gør det ondt at se, at der igen bliver bygget en ny fysisk og synlig barriere

Flemming Meyer, SSW

Lübeck. Der er heller ingen af dem, jeg har talt med, der synes særlig godt om hegnet. Før kunne det i grænselandet være svært at afgøre, om man befandt sig i Danmark eller Tyskland. Hegnet gør det tydeligt, og det er ovenikøbet ret grimt”, siger Peter Burghardt.

Dårlig timing fra dansk side

Lykke Friis, der er korrespondent i Tyskland for *Berlingske* og bogaktuel med *Håbets Europa i 89 billeder* om Berlinmurens fald, er helt enig i den udlægning.

“Hvilken som helst tysker, man spørger på min alder og derover, vil huske Walter Ulbrichts (daværende stats- og partichef i DDR, red.) udtalelse fra 1961 om, at ingen har til hensigt at bygge en mur. Og to måneder senere stod Berlinmuren færdigbygget. Så dét, at der nærmest fra den ene dag til den anden opstår et hegn langs den dansk-tyske grænse, har sat turbo på tyskeres historiske bevidsthed.”

“Samtidig har det også med en fælles dansk-tysk historie i grænseregionen at gøre, der jo internationalt regnes som et paradeeksempel på, hvor godt man kan leve sammen uden tydelige grænser. Pludselig kommer der så et hegn, som ingen tyske eksperter mener vil nytte noget, da afrikansk svinepest primært overføres af mennesker, og fordi sygdommen slet ikke findes i Tyskland. Så tyskerne spørger sig selv, hvad det skal til for, og her falder tanken så på symbolpolitik”, siger Lykke Friis i telefonen fra Berlin, hvor hun bor.

Lykke Friis mener, at man fra dansk side nok har undervurderet, hvor stor symbolsk betydning det har for tyskerne, at der bliver bygget et hegn langs grænsen.

“Det kom faktisk også bag på mig, hvor meget det fyldte, og hvor stort et presseopbud der var den dag, byggearbejdet gik i gang. Det var virkelig noget, der satte sindene i kog. Og man må konstatere, at det er en sag, der ikke vil dø. I Flensborg har man inviteret statsminister Mette Frederiksen, og det er for mig at se et udtryk for, at der er en række ting, man ikke har fået vendt godt nok. Så læren på begge sider af grænsen må

nok være, at det gælder om at informere hinanden og få tingene vendt både i regionen og i hovedstæderne. Særligt nu, hvor vi skal til at fejre dansk-tysk venskabsår, er det dårlig timing med misforståelser”, siger Lykke Friis og tilføjer, at vildsvinehegnet spiller en væsentlig større rolle i Slesvig-Holsten end i Berlin.

Vildsvinehegnet er ikke Berlinmuren

På Danmarks Ambassade i Berlin har ambassadør Friis Arne Petersen ikke oplevet den store opstandelse om vildsvinehegnet.

“Jeg kan ikke huske, at nogen tysk forbundsdayspolitiker skulle have taget vildsvinehegnet op over for mig”, siger Friis Arne Petersen i telefonen fra Berlin.

Han henviser til en undersøgelse, som han for nylig har modtaget fra det tyske meningsmålingsinstitut forsa, der har spurgt over tusind repræsentativt udvalgte tyskere fra hele Forbundsrepublikken om, hvad de associerer med Danmark.

“Kun én procent har nævnt vildsvinehegnet, mens hav, klima, smukke landskaber, sommerhuse, København, Norden og søde mennesker toppe listen. Vildtsvinehegnet kommer

Afrikansk svinepest

Afrikansk svinepest er en smitsom virussygdom, der rammer alle racer af svin, men ikke smitter mennesker. I 1990'erne var der udbrud af sygdommen i Spanien, Portugal og på Sardinien, Italien, hvor der også sidenhen har været forekomster. I 2007 blev afrikansk svinepest registreret i Georgien og spredte sig herfra til flere Østeuropæiske lande, herunder Rusland, der siden har haft flere udbrud af sygdommen. I 2014 kom sygdommen for første gang siden 1990'erne ind i EU (Sardinien ikke medregnet). Fra 2014-2016 spredte sygdommen sig i landene fra øst mod vest. Sygdommen blev fundet i Estland, Letland, Litauen og Polen. I 2017 kom sygdommen til Tjekkiet, der dog er blevet erklæret smittefri i 2019. I 2018 blev sygdommen konstateret i Ungarn, Bulgarien og Belgien, og i 2019 blev sygdommen fundet i Slovakiet.

Kilde: Fødevarestyrelsen

“
*Dette er
heldigvis kun
et lille hegn
mod vildsvin,
men for mig
at se har vi
ikke brug for
det*

Hauke Göttsch, CDU

ind langt ned på listen som nummer 37 ud af 47 emner. Det viser mig, at hegnet ikke fylder særlig meget i tyskernes bevidsthed”, siger ambassadøren og maner til ikke at køre sagen op.

“For mig at se kan et halvanden meter højt hegn, som den danske regering har sat op for at beskytte den danske svineproduktion, slet ikke sammenlignes med Berlinmuren eller en grænsemur mellem USA og Mexico. Det er vidt forskellige ting”, siger Friis Arne Petersen.

“Symbolpolitik måtte jeg ikke kalde det”

Ved vildsvinehegnet ved Sofiedal er Hauke Göttsch helt på linje med den kritik, der er blevet ytret fra tysk side.

“De, der ønsker sig et hegn som værn mod mennesker, har åbenbart ikke været ved Berlinmuren eller ved grænsen til DDR, hvor der var høje hegn, som var menneskeforagtende. Det skulle de have prøvet. Dette er heldigvis kun et lille hegn mod vildsvin, men for mig at se har vi ikke brug for det.”

“Det er jo ikke sådan, at vi ikke har forståelse for de danske svinebønders interesser. Men hegnet er bare ikke løsningen, for afrikansk svinepest overføres primært af menneskers handlinger. Desuden kan vildsvinene jo bare svømme over Flensborg Fjord eller løbe igennem lige hér”, siger Hauke Göttsch og peger på vejen, der fører tværs over grænsen og som vil forblive åben

som én af de i alt 15 Schengen-overgange langs grænsen.

Flemming Meyer nikker samstemmende, mens vi bevæger os mod vest langs hegnet, der enkelte steder ikke er helt færdigbygget, og kun en halv meter dyb grøft vidner om dets fremtidige forløb. Han forklarer, at han som repræsentant for det danske mindretal også følger med i og deltager i den danske debat. I 2018 debatterede han vildsvinehegnet på Folkemødet på Bornholm med de to medlemmer af Folketinget, Anni Matthiesen (V) og Christian Rabjerg Madsen (S), og med formanden for Danmarks Jægerforbund, Claus Lind Christensen.

“Jeg husker fra den debat, at alle var enige om, at vildsvinehegnet hverken virker som værn mod vildsvin eller mod den afrikanske svinepest. Men politikerne argumenterede for, at hegnet skulle sende et signal til Japan og andre markeder uden for EU om, at der bliver gjort noget. Det er signalpolitik, sagde de. Men det argument er jo helt hen i vejret, for dermed siger man jo, at man stikker japanerne og andre blå i øjnene”, siger Flemming Meyer.

“Symbolpolitik måtte jeg dog ikke kalde det”, tilføjer han.

Pludselig dukker fire store fugle op på den blå septemberhimmel. Da de kommer nærmere, viser det sig at være storke.

“Fuglene kan da i det mindste bare flyve henover hegnet”, siger Hauke Göttsch, mens vi alle tre følger de elegante fugles flugt.

Indsatser mod afrikansk svinepest i Danmark og EU

Aftalen om styrket indsats mod afrikansk svinepest i Danmark, der i marts 2018 blev indgået mellem den daværende VLAK-regering og Dansk Folkeparti, omfatter initiativer, som skal bidrage til at udrydde vildsvin i Danmark, herunder vildsvinehegnet, og veterinære indsatser mod afrikansk svinepest.

EU-agenturet, Den Europæiske Fødevarsikkerhedsautoritet, udgav i juni 2018 en rapport, hvoraf det fremgår, at en reduktion af vildsvinebestanden er det bedste præventive værn mod afrikansk svinepest, men at der aktuelt ikke findes beviser for, at stort anlagte hegn hjælper som værn mod vildsvin. Til gengæld anføres det, at hegn er en forhindring for naturbevarelse, da de kan indskrænke vilde dyrs bevægelighed. EU-kommissionen fraråder på den baggrund opførelsen af vildsvinehegn.

Danmark er det eneste land i EU, der i dag sætter hegn op for helt at udrydde vildsvin i den vilde natur. Bulgarien, der er blevet ramt af den afrikanske svinepest, har påbegyndt et hegn på grænsen til Rumænien og Frankrig har sat et elektrisk hegn op på grænsen til Belgien. Tjekket, der igen er smittefri, har brugt og Belgien bruger mobile elektriske hegn for at inddæmme smittede vildsvinebestande, og også Tyskland har et større mobilt hegn, der kan bruges til at isolere smittede vildsvin, såfremt den afrikanske svinepest når til landet.

Kilder: 'Aftale mellem regeringen og Dansk Folkeparti om styrket indsats mod afrikansk svinepest i Danmark', 'African swine fever in wild boar' (rapport udgivet af Den Europæiske Fødevarsikkerhedsautoritet) og Landbrug & Fødevarer.

Foto: NDR

Foto er fra NDR's udsendelse "Det mest løjerlige hegn i verden", der kan ses på www.ndr.de.

Tysk tv dækker vildsvinehegnet

"Da jeg læste om vildsvinehegnet i sin tid, troede jeg, det var en aprilsnar", siger en fortørnet dame, der står ved siden af en hest. Hun hedder Bente Lück, organiserer hestevognsture i grænselandet og bliver her interviewet af den nordtyske tv-station *NDR*, der i juni har dækket det danske vildsvinehegn i en halvsatirisk minidokumentarserie med titlen "Det mest løjerlige hegn i verden". Her fortæller *NDR* bl.a. om protestbevægelser, der indhyller hegnet i hjemmestrik og skriver digte mod hegnet. Og tv-stationen stiller spørgsmålet: Hvor højt kan et vildsvin springe? Tyske jægere på en jagtmesse og en tysk vildsvineekspert er sikre, vildsvinehegnet springer vildsvin hen over.

NDR har desuden i august udsendt en 30 minutters dokumentar om vildsvinehegnet med titlen "Statsfjende vildsvin – Danmark og sit jerntæppe".

Foto: Socialdemokratiet

Anders Kronborg, fødevareordfører for Socialdemokratiet, mener, tyskerne skal se hegnet som et eksempel på godt samarbejde mellem Danmark og Tyskland

Socialdemokratisk ordfører:

“Sammenligningen med Berlinmuren er lidt voldsom

Af: Merlin Christophersen

Fødevareordfører Anders Kronborg (S), kan godt forstå, at tyskere kan få grimme associationer af at se et hegn ved den dansk-tyske grænse. Men man skal huske, at grænsen forbliver åben, siger han

Magasinet *Grænsen* har spurgt fødevareordfører Anders Kronborg, om Socialdemokratiet som regeringsbærende parti har forståelse for de tyske reaktioner på hegnet.

“Jeg kan da godt forstå, at tyskerne hellere havde været foruden et hegn. Det havde jeg også selv, men med de potentielle konsekvenser som et udbrud af afrikansk svinepest ville have for Danmark, så mener jeg nu alligevel, det er den bedste løsning.”

“Selvom hegnet kan give nogle tyskere grimme associationer, så må jeg dog lige bemærke, at man jo sagtens kan passere grænsen udenom hegnet. Så jeg synes måske nok sammenligningen med Berlinmuren er lidt voldsom”, siger Anders Kronborg i et skriftligt svar til magasinet *Grænsen*.

Han uddyber, han ikke er bekendt med, hvilken dialog den tidligere regering har

haft med Tyskland og Slesvig-Holsten forud for beslutningen om at opføre vildsvinehegnet.

De tyskere, der er bekymrede, opfordrer han til at forsøge at skifte perspektiv på hegnet.

“Jeg vil sige, at i stedet for at se hegnet som noget, der adskiller Danmark og Tyskland, kan man jo også se hegnet som et godt eksempel på det gode samarbejde, vi har. I dette tilfælde et godt samarbejde om at undgå en yderst farlig sygdom der kan ødelægge et helt erhverv, ikke mindst i Sønderjylland”, siger Anders Kronborg.

TEMA: Vildsvinehegnet set fra syd

Opførelse af vildsvinehegnet trin for trin

**November
2019**

Det 70 km. lange vildsvinehegn står efter planen færdigt.

**10. juli
2019**

Den nye socialdemokratiske regering meddeler i et skriftligt svar til *Der Nord-schleswiger*, at den fastholder beslutningen om at opføre vildsvinehegnet.

**28. januar
2019**

Arbejdet med opførelsen af vildsvinehegnet påbegyndes ved Padborg.

**13. august
2018**

Naturstyrelsen, der er ansvarlig for opførelsen af vildsvinehegnet, tildeles anlægstilladelse.

**4. juni
2018**

Vildsvinehegnet bliver vedtaget ved lov. VLAk-regeringen, Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet stemmer for, mens de resterende partier stemmer imod.

**22. marts
2018**

VLAk-regeringen og Dansk Folkeparti bliver enige om opsætningen af et vildsvinehegn langs den dansk-tyske grænse for at sikre danske svinebestande mod afrikansk svinepest.

Dronningen besøgte Sydslesvig:

“Hun er jo symbolet på Danmark

Af Alexander Leicht Rygaard Foto: Grænseforeningen

Den 3.-6. september var dronning Margrethe for første gang siden 1978 på officielt besøg i delstaten Slesvig-Holsten og hos det danske mindretal i Sydslesvig. Magasinet *Grænsen* var med på førstedagen, der førte dronningen fra centrum af Flensborg til Kobbermølle, en lille by tæt ved grænsen til Danmark

1 Regnen hænger i luften. De mange grå skyer på himlen har omsluttet Flensborg Havn, og langs kajen har den fremmødte menneskemængde samlet sig under regnslag og paraplyer. Alle venter. Nogle mere utålmodigt end andre. "Kom nu, dronning", råber en dreng fra en børnehaveflok, der har sikret sig en plads i første række. Det utålmodige børnehavebarn siger nok det, de fleste tænker. For regnen har efterhånden taget til i styrke og gør, at de mange medbragte dannebrog- og tyske schwarz-rot-gold-flag bliver våde. Men pludselig vender vejret. Som i en scene fra en film bryder en enkelt solstråle frem gennem skyerne, og på vandet dukker Kongeskibet Dannebrog op. Menneskene på kajen hiver regnslag og paraplyer til side for igen at finde flagene frem, mens det knap 80 meter lange skib lægger til kaj.

2 Solens stråler varmer. For en stund har den kolde regn lagt sig, ligesom dronning Margrethe skal til at gå fra borde. Der går et sus gennem folkemængden, da skibets mange signalflag i bl.a. gule, grønne og røde farver hejses. Et effektivt trick, der giver én lyst til at klappe. De fleste klapper da også, da dronningen bevæger sig ned af skibets landgangstrappe. Den danske generalkonsul Kim Andersen tager imod på kajen, hvorefter otteårige Anna-Sophie giver dronningen en buket blomster.

3

4

5

3 Et enormt dannebrogsglag hænger fra loftet i aulaen på Duborg-Skolen i Flensborg. Laura Behnemann og Lea Golditz (th.) fra 12.a har stillet sig helt frem til det røde afspærringsbånd, der adskiller pressefolkene og gymnasieeleverne. "Vi vil gerne have det bedste udsyn, når nu hun er her", siger Lea Golditz. I baggrunden er et par af de andre gymnasieelever begyndt at lege sten-saks-papir for at udfylde ventetiden. "Det er en stor ære, at hun er her. Man hører altid om hilsenen til mindretallet i nytårstalerne, men nu er hun faktisk her", siger Laura Behnemann, hvortil Lea Golditz supplerer: "Og hun er jo symbolet på Danmark."

4 Det er egentligt ikke planlagt. Men alligevel stiller dronning Margrethe op foran pressen til et spontant pressemøde i slutningen af besøget i Kobbermølle. "Det er jo ikke nogen overraskelse for mig, jeg ved godt, at det (mindretallet, red.) findes, men hver gang man møder nogen herfra, så bliver man meget varm om hjertet. Det må jeg sige. Det er meget smukt, at man kan være loyal borger i et land og samtidigt have sit hjerte delvist et andet sted og høre med til den danske kultur. Det er meget fornemt", siger dronningen til pressen foran én af de velbevarede arbejderboliger, som kong Christian 4. fik opført i 1600-tallet til arbejderne på værket.

5 Nerongsallee, en ganske almindelig villavej i det vestlige Flensborg, er afspærret. Foran det danske alderdomshjem, der har ligget på adressen siden 1950, har en mindre menneskeskare samlet sig. En børnehave øver sig i at råbe "hurra" så højt, de kan. Men få minutter efter, da dronningen er ankommet, glemmer næsten halvdelen af børnene at råbe noget som helst. De er alt for betagede af dronningen og hendes følge. Foran alderdomshjemmet står også Gitte Krugmann (i midten) og Sonja Schilling-Lenz (th.), der er kolleger i et dansk legepladsudstyrsfirmas afdeling i Flensborg. De måtte sammen med kollegaen Olga Korogodskaia overbevise deres chef om at rykke et møde, så de kunne nå at hilse på dronningen. "Jeg synes, det er meget spændende at opleve. Jeg er meget interesseret i Kongehuset, så det her ville jeg ikke gå glip af", siger Gitte Krugmann. "Jeg så faktisk dronningen for 41 år siden. Jeg var blandt den gruppe af børnehavebørn, der gav hende blomster. Så det var sjovt at se hende igen", fortæller Sonja Schilling-Lenz.

6

“Det er en kæmpe ære, at dronningen kommer og besøger os fra mindretallet”.

Begejstringen hos Christina Strunz-Ewel, dagsinstitutionsleder i Lyksborg Børnehave, er ikke til at tage fejl af. På trods af at regnen vælter ned over Flensborg Havn, smiler hun stort. Rundt omkring hende står en gruppe børnehavebørn, der alle bærer dannebrogskroner med teksten “Velkommen til Sydslesvig” under regnjakkehætten. “Vi har de seneste uger undervist børnene i grænser, mindretal og historie forud for jubilæet for grænsedragningen i 2020, så vi har glædet os længe til dronningens besøg”, siger Christina Strunz-Ewel med stolthed i stemmen.

“Deres Majestæt. Jeg vil gerne takke dem

Den 18-årige gymnasieelev Johanne Juul Olsen holdt tale, da dronning Margrethe besøgte Duborg-Skolen. Læs talen her

“Deres Majestæt.

Jeg vil gerne takke Dem på vegne af eleverne for at besøge os her på Duborg-Skolen. Vi har længe set frem til Deres besøg, og håber, at De fortsat vil nyde Deres ophold i det sydslesvigske.

I 2020 fejrer vi 100-året for genforeningen mellem Sønderjylland og Danmark. Det er en begivenhed, jeg personligt ved, beskæftiger mange af mindretallets borgere. Det vil nemlig sige, at vi kan fejre 100 års godt naboskab, hvor modsætninger og stridigheder har udviklet sig til fælles værdier, et unikt kulturelt fællesskab og ikke mindst næstekærlighed på tværs af landegrænser og sprog.

I samfundsfagstimen lærer vi om Bundestag såvel som Folketinget, når vi har fødselsdag står der Dannebrog på bordet, men der bliver råbt ‘Alles Gute’. Og når det bliver december, skal der drikkes Glühwein og danses om juletræet.

I aftentimerne ser vi både Bundesliga og Brøndby, og vi beundrer det danske landshold, når de vinder VM. For her er det nemlig ikke kun jer nord for grænsen, der jubler, når den danske landsholdsspiller Mikkel Hansen scorer. Nej, vi er lige så meget med, som alle dem, der har dansk postnummer – og det kan vi lide.

Vi unge vokser op i et miljø med en hverdag, hvor to kulturer bliver rørt op i en skål, æltet og pisket, formet og smurt og til sidst bagt i den kæmpe ovn, der hedder Sydslesvig.

Ovenpå bliver der strøet lidt krymmel, det vil sige alt det unikke, det karakteristiske og ikke mindst det, det vil sige at være sydslesvigske – nemlig at man tager det bedste fra to kulturer og tilføjer lidt ekstra.

Fordi det er, hvad Danmark er for os – ikke en bopæl eller adresse, heller ikke en regering eller et kongehus eller for den sags skyld et simpelt naboland – nej.

Danmark er et sted, som vi danske mindretalsborgere kan kalde hjertehjem.

Et sted, der giver os tryghed, muligheder og som favner os med gavmildhed og åbenhed, som jeg ved, vi sætter stor pris på.

Det er ikke vores fysiske hjem, men man nærer en vis længsel og lyst efter det danske, som kan kendetegnes ved at man i sit inderste ved: Her hører jeg også til.

Tak.”

“Det var oplagt for mig at læse tysk

Af: Alexander Leicht Rygaard

19-årige Emma Alnor er én af blot 74 unge, der i år har valgt at læse tysk på et dansk universitet. For hende var det et oplagt valg, da det tyske sprog har præget hende siden barndommen. Og så ved hun godt, at arbejdsmarkedet efterspørger unge med gode tyskkundskaber

Emma Alnor stopper op. Et tænksomt udtryk viser sig i hendes ansigt.

“Jeg tror, vi skal den vej.”

Hun tøver et øjeblik og peger så på trappen til venstre, der fører op til første sal i bygning 22 på Københavns Universitets (KU) Søndre Campus, det tidligere KUA. Det er kun en uge siden, at 19-årige Emma Alnor, der er opvokset i Køge, men i dag bor i Sandby uden for Ringsted, begyndte på tyskstudiet. Det kniber derfor stadigvæk med at finde vej gennem universitetets

mange bygninger, gange og etager.

“Jeg har altid haft en stor interesse for Tyskland og det tyske sprog, så det var et meget naturligt valg at læse tysk. Jeg har rejst en del i landet og elsker især den konservative stil i syden med Lederhosen og store øl. Og så synes jeg bare, at mange udtryk lyder lidt bedre på tysk”, fortæller hun, da vi har fundet et tomt undervisningslokale at sætte os i.

Magasinet *Grænsen* møder Emma

Alnor for at høre, hvad der motiverer et ungt menneske som hende til at læse tysk – et fag, der på linje med øvrige sprogfag ofte beskrives som værende i krise.

“Sprog er bare nøglen til verden. Jo, du kan komme langt med engelsk, men med tysk kan du komme meget tættere på tyskerne, hvis du vil forhandle med dem. De får bare større tillid til dig, hvis du viser, at du kender deres sprog og kultur”, siger hun.

Tyskfagets krise

Emma Alnor er én af de 74 unge, der i år er blevet optaget og netop er begyndt på tyskkuddannelserne i København, Odense, Aarhus og Aalborg. I 2012 var det tal på 126, men siden da er antallet af optagne blot faldet støt. Det har fået debatten om tyskfagets tilstand, der også var presserende i 2009, hvor Københavns Universitet afholdt krisekonferencen ‘Tysk Nu!’, til at blusse op igen.

Bl.a. har Carl Kinze, næstformand i Tysklærerforeningen for Grundskolen, i august udtalt til *Kristeligt Dagblad*, at “hvis tysk var en dyreart, ville den være voldsomt truet”. Også Per Øhrgaard, professor emeritus i tysk ved Copenhagen Business School, har blandet sig i debatten. I august sagde han bl.a. til *Politiken*, at det er “horisontindskrænkende at være uvidende om vores største naboland.”

Emma Alnor kender godt til debatten. Hun siger, at den endda har været med til at påvirke hendes valg om at læse tysk. Men også visheden om, at et forestående Brexit

Fakta

- 65.714 ansøgere er i år blevet optaget på de videregående uddannelser.
- I alt er 74 personer blevet optaget på tysk på Københavns Universitet (23), Syddansk Universitet (16), Aarhus Universitet (29) og Aalborg Universitet (6).
- Tyskland er Danmarks største samhandelspartner. I 2016 beløb samhandlen sig til mere end 310 mia. kr. Eksporten udgjorde ca. 145 mia. kr., mens importen udgjorde ca. 165 mia. kr.

Kilder: Uddannelses- og Forskningsministeriet og Danmarks Statistisk

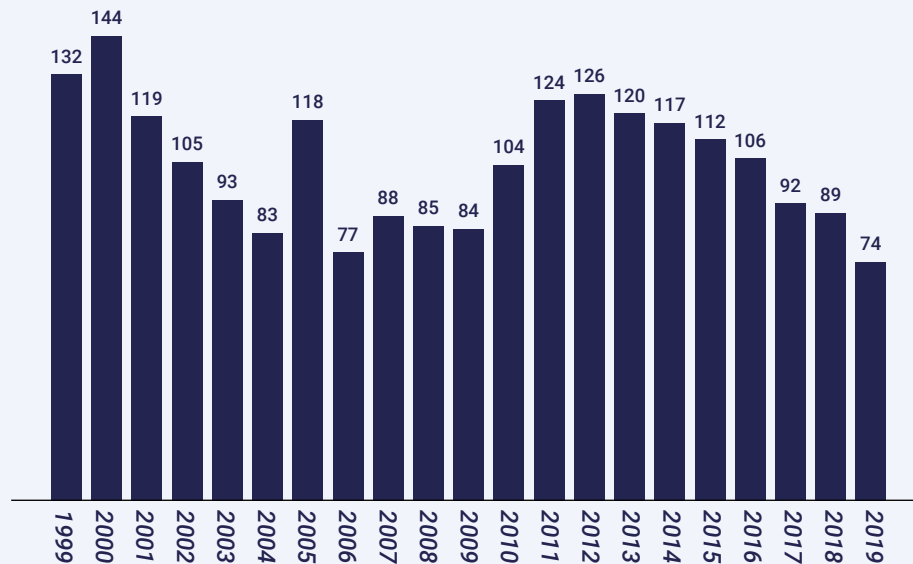
Foto: Grænseforeningen

Emma Alnor læser gerne tyske bøger, hører Rammstein og kører Opel Corsa. På billedet ses hun i den tyske afdeling i Engerom Biblioteket på Københavns Universitet, der hører under Institut for Engelsk, Germansk og Romansk.

vil betyde en større rolle for Tyskland i det internationale samarbejde i EU, samt at Tyskland ikke bare er Danmarks naboland, men også største samhandelspartner, har været med til at underbygge hendes beslutning.

“Jeg synes, man hører meget om, at der er brug for kandidater i tysk, så jeg tænkte, at det var oplagt at gøre, når nu jeg altid har haft interesse for sproget. For mig er det også vigtigt, at der er noget arbejde at få bagefter. Jeg har bestemt ikke lyst til at

Antal studerende optaget på tyskstudierne i Danmark

Tysk på Københavns Universitet, Syddansk Universitet, Aarhus Universitet og Aalborg Universitet har gennem de seneste 20 år kæmpet med et svingende optagelsestal. Siden 2012 er det dog gået klart én vej.

Kilde: Tal fra Uddannelses- og Forskningsministeriet.

bruge fem år af mit liv på at uddanne mig til arbejdsløshed”, siger hun.

Tyskeren Emma

Emma Alnors interesse for det tyske er ikke kommet tilfældigt. Hendes farfar voksede op i Tinglev som en del af det tyske mindretal i Sønderjylland og talte “bedre tysk end dansk”, som hun forklarer. Derudover har hun gået på Køge Private Realskole, hvor hun allerede i 1. klasse modtog tyskundervisning. Og 9. klasse tog hun på den tyske efterskole i Tinglev.

“Mine venner kalder mig ofte for ‘tyskeren’. Og både min familie og min tysklærer i gymnasiet sagde også bare, selvfølgelig skal du læse tysk, da jeg fortalte dem, at det var dét, jeg ville studere”, siger Emma Alnor, der tilføjer, at tyske drømmen dog var ved at blive skrottet i gymnasiet til fordel for en fremtid som ingeniør. Hun droppede sågar tysk i 3.g for at have matematik på højeste niveau, da det var hvad, ingeniøruddannelsen krævede.

“I sidste ende var jeg dog ikke i tvivl. I februar tilbragte jeg en dag på tyskstudiet på KU og blev plaskforelsket på den ene dag”, siger hun.

At det kun er 74 personer i hele landet, som har valgt at læse tysk i år, kalder Emma Alnor for ærgerligt. Men hun forstår godt udviklingen, “for tysk er et svært sprog”, som hun forklarer. Hun mener dog også, at udviklingen bl.a. skyldes tysk kulturs manglende tilgængelighed i Danmark.

“Medierne har også en væsentlig rolle. Det er ikke meget tysk musik, der bliver spillet i radioen, og i forhold til film og serier er det svært at komme uden om det engelsksprogede indhold. Du bliver ikke eksponeret for det tyske, og det er jo det samme med fransk og spansk. Du skal selv aktivt opsøge det, og det er trist, synes jeg. Det er kun det engelske sprog, vi præges af”, siger Emma Alnor, der for at holde det tyske ved lige er begyndt at læse flere tyske nyheder, ligesom hun også forsøger at tale mere tysk end dansk med kæresten Frederik, der er fra Østrig.

“Jeg tror også, at historikken fra Anden Verdenskrig stadig spiller ind. Det tyske sprog lider nok under at være et lavstatus-sprog”, slutter hun.

Det ulyksalige vildsvinehegn

Af: Knud-Erik Therkelsen
Generalsekretær i
Grænseforeningen

Til november står vildsvinehegnet færdigt ved den dansk-tyske grænse. Man kunne fristes til at ignorere det og lade det gro til i brændenælder, humle og snerle. Men hegnet er der jo, de bygger på det lige nu, og diskussionen fortsætter.

Jeg har forstået det landbrugspolitiske hensyn bag byggeriet. Men vildsvinene vil formentlig være ligeglade. De kan problemfrit løbe igennem ved de mange vejåbninger

“

Hvad ville der ske, hvis jeg som husejer udviste samme egenrådighed over for min nabo?

i hegnet eller svømme over Flensborg Fjord, formentlig uden afrikansk svinepest, for det er i realiteten mennesker, som spreder smitten.

Langt værre er det, at hegnet har stor symbolkraft og derfor også etablerer sig i vores bevidsthed. I en tid, hvor vi siger, at vi skal leve af samarbejde og dialog over grænser,

sender vi det stik modsatte signal til vores børn og unge. I en tid, hvor vi udmærket er klar over vigtigheden af et godt forhold til vores tyske nabo, gør vi os ingen ulempe med at undersøge, hvad naboen måtte mene. Som om det kun var vores grænse!

Hvad ville der ske, hvis jeg som husejer udviste samme egenrådighed over for min nabo?

Og netop på et tidspunkt, hvor vi skal markere 100-året for grænsedragningen og det dansk-tyske venskabsår, vælger vi at prioritere et grænsehegn og dets symbolkraft.

Hvorfor lader vi os lokke ind i en sådan selvmodsigelse?

Fordi vi danskere stadig er udspændt mellem et nationalt og et globalt værdisæt, hvor vi har svært ved at finde en gangbar vej. Vanskeligheden er at finde en fornuftig balance mellem på den ene side respekten for vores fælles historie og resultater, og på den anden side den nødvendige åbenhed for, hvad der foregår omkring os.

Vi mister os selv, hvis vi tror, vi kan beskytte os mod den omgivende verden ved at bygge et hegn. Som dengang aserne var lige ved at miste både Freja og solen til en bygmester, der tilbød at bygge en mur omkring Asgård som et effektivt værn mod jætterne. At betale for muren med både Freja og solen var en meget høj pris, hvilket aserne heldigvis indså, inden det var for sent.

Fotos: Fra bogen

Backen Andreas Brehme scorede på straffespark i Rom i VM-finalen i 1990 mellem Tyskland og Argentina. Der var ingen østtyskere på holdet.

Den tysk-tyske grænses fald og den nye verden

Lykke Friis har begået en anderledes, effektiv og fornøjelig bog om stemninger og fotografier fra 1989 – året, hvor alle håbede, og hvor alle var sikre på, at verden nu ville blive bedre

Af Rasmus Vangshardt, ph.d.-studerende og litteraturkritiker

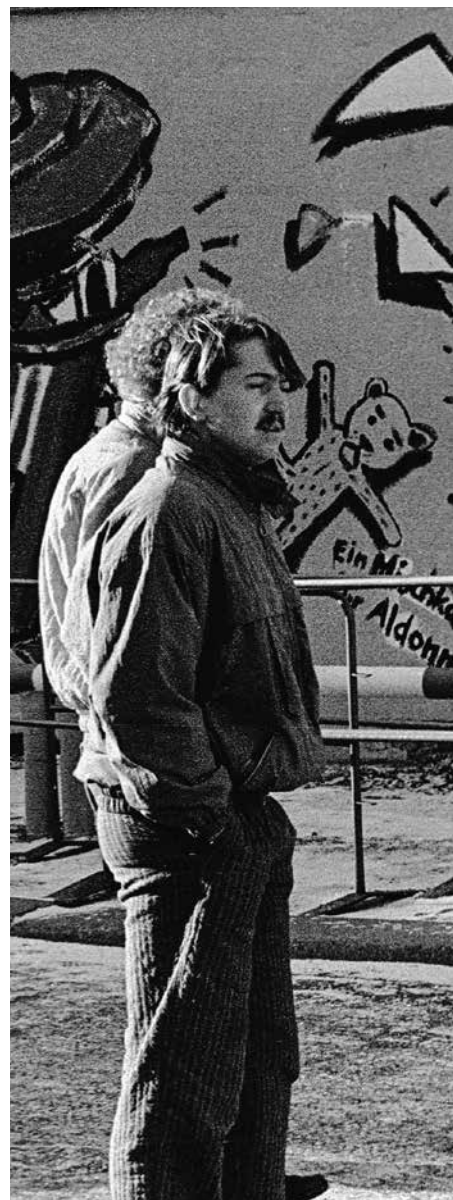
Vi vidste det jo egentlig godt: Olsenbanden var populære i Østtyskland til et niveau, hvor mange troede, den faktisk var en tysk opfindelse. Alligevel er der noget nyt i at få fotoet præsenteret på den måde: Olsenbanden som graffiti på Berlinmuren.

Historien har faktisk en mening

Fotoet af Olsenbanden er ét af de 89, som Berlinskes tysklandskorrespondent Lykke Friis bruger til at fortælle historien om det tidspunkt i Europa, som næsten alle kan blive enige om, er et af de ubetinget mest løfterige på vort martrede kontinents slidte, gamle jord. Det er imidlertid ikke blot en collagebog, Lykke Friis har udgivet.

Den består nok af 89 fotos, men er også en gennemskrevet, plateau-agtig beskrivelse af situationer, stemninger og mennesker i tiden før og efter murens fald.

Denne skrivestil passer vitterlig godt til fotosamlingen og vil egne sig glimrende til gymnasiet og børnebørnene: Sådan her kan historie også være. Og så er der jo det sælsomme ved fotografier, der præsenteres i en skæbnesvanger, historisk sammenhæng, at de giver en umærkelig følelse af håb. Historien betyder noget, giver mening. Det er sikkert derfor det fungerer så fornuftigt for Lykke Friis med denne blandingsgenre. Det synes hun også selv at have sans for, når hun skriver, at "murens fald er et dramatisk

eksempel på overraskelse, et øjeblik, hvor både bogstavelige og billedlige strukturer uventet smuldrede. En række uheld, nogle af dem så små fejl, at de i enhver anden sammenhæng ville have været trivielle.”

Det gælder eksempelvis Politbureauets førstesekretær Günter Schabowski, der pludselig skulle briefe det internationale pressekorps om de rejseregler, som DDR under pres måtte indføre i november 1989. “Så vidt jeg ved”, sagde han i atypisk utotalitær tone, vil DDR-borgere nu kunne rejse ud via de normale grænseovergange. “Hvornår?”, spørges der. “Efter hvad jeg ved (...) sker det straks, med det samme”, stammede han. Så tilfældig er historien. Og hvilket paradoks

er det ikke, at disse tilfældigheder indgyder en følelse af, at den faktisk har en mening. Her i Lykke Friis’ formulering: “Berlinmuren faldt ved en fortalelse.”

Da en grænsevagt gjorde sig selv arbejdsløs

Tilmed kan historien være tragikomisk. Det gælder den grænsevagt, Harald Jäger, der ikke kunne få ordrer oppefra om forholdsregler mod de mange borgere, der bevægede sig mod overgangen i Bornholmer Str. efter meddelelsen om at grænseovergangene var åbne. Han kunne lige så godt have skudt med skarpt, men valgte at åbne grænseovergangen. Det er også sigende for den lange

Lykke Friis fortæller, hvordan en skoleklasse i 1982 fik deres lærer i problemer, fordi de i Zwickau opsatte en plakat med teksten “Frihed til Egon Olsen”. Ifølge Lykke Friis så mange østtyskere Olsenbanden som en slags frihedskæmpere i det små: “Ligesom Egon, Benny og Kjeld drømte de om en bid af friheden og lidt flere penge på kontoen. Men ligesom hos de tre var der sjældent hold i planerne”, skriver hun.

Det var langt fra alle, der var begejstrede over den tysk-tyske genforening. Det gjaldt både franske og britiske statsledere og liberale vesttyske intellektuelle. De første frygtede et samlet Tysklands styrke, og de sidste brød sig ikke om den tilbagevendte fædrelandskærlighed. Amerikanerne med George Bush Sr. i spidsen støttede den dog grundlæggende. Her ses amerikanske flyvere under luftbroen til Berlin 1948-49, der gjorde, at amerikanerne begyndte at vinde tyskernes 'hearts and minds' efter krigen.

Fotos: Fra bogen

Pressemøde med Politbureauets førstesekretær Günter Schabowski. Han kom ved en fortalelse til at åbne DDR's grænse til Vesttyskland, skriver Lykke Friis.

tyske historie, at 1989 gennem et eksempel som ham også repræsenterer en udfordring. Han er et billede på, at Tyskland ikke udelukkende er vokset gnidningsfrit sammen. Som Lykke Friis bemærker, gjorde en østtysker som ham jo sig selv arbejdsløs, da "den tysk-tyske grænse ophørte med at eksistere". Harald Jäger har også senere fortalt, at han i 1990 holdt med Argentina i VM-fodboldfinalen mod forbundsrepublikken. "De (vesttyskerne, red.) skulle ikke også vinde i fodbold", mente han. Genforening? Ja. En "Wende"? Ikke ubetinget.

Lykke Friis har grundlæggende skrevet et anderledes, effektivt og fornøjeligt bog om en tid, der viste, at historien er fuld af

mening, selvom det er enkelte menneskers vilje og det store tilfælde, der har det med at ændre dens gang. Den er aldrig entydig, og de gode er aldrig kun gode. Det er nok meget godt.

Håbets Europa i 89 billeder. Af Lykke Friis. Gads Forlag 2019, 273 sider, 300 kr.

Genforeningsseminar afholdes på Københavns Universitet

Af: Alexander Leicht Rygaard

Den sønderjyske kirkehistorie før og efter Genforeningen i 1920 er i fokus, når Selskabet for Danmarks Kirkehistorie inviterer til Genforeningsseminar. Det sker fredag den 15. november kl. 13-16.30 på Det Teologiske Fakultet på Københavns Universitet, og alle interesserede er velkomne. Seminaret, der er en optakt til fejringen af 100-året for Genforeningen i 2020, vil bl.a. beskæftige sig med kirkehistoriske personer som Ernst Sauermann, biskop Kaftan og Martin Schwarz, forklarer Rasmus H.C. Dreyer, formand for Selskabet for Danmarks Kirkehistorie.

“100-året for Genforeningen er en god anledning til at sætte fokus på, hvad vi mener er et lidt overset emne i dansk kirkehistorie. Siden reformation har dansk teologi og kirkehistorie befundet sig i en brydning mellem det

danske og tyske, i og med Martin Luther var tysk. Hvad det har haft af betydning i grænselandet, hvor danskheden mange steder var så definerende, ønsker vi bl.a. at gøre deltagerne klogere på. Der gemmer sig også et utal af personlige historier inden for det her emne, som der vil blive sat fokus på”, siger han.

Genforeningsseminaret består af seks foredrag af en halv times varighed samt en kaffepause. Blandt foredragsholderne er Martin Schwarz Lausten, teolog og professor emeritus i kirkehistorie ved Københavns Universitet, Elsemarie Dam-Jensen, museumsinspektør ved Museum Sønderjylland, og Christian de Fine Licht, forhenværende sognepræst i Haderslev Domkirke.

Announce

**Flensborg Avis digital + tablet + cover*
iPad 2018 eller
Samsung Galaxy Tab A 10.5**

Læs Flensborg Avis når og hvor du har lyst. Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg mellem en iPad inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 10.5 inkl. cover.

Pris pr. måned 195,- kroner
Engangsbetaling 750,- kroner

*Så længe lager haves

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Hermed bestiller jeg Flensborg Avis digital i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 585,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal (585,- kroner) og engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensborg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensborg Avis digital på pt. 360,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke har holdt Flensborg Avis.

Jeg vælger en:
 iPad 9,7" WiFi 32 GB inkl. cover
 Samsung Galaxy Tab A 10.5 WiFi 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn _____
Gade _____
Postnr. By _____
Telefon _____
E-mail _____

Dato _____ Underskrift _____

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes.
Alle informationer under fla.de/yArYj.

Kontakt mig pr. mail
 Kontakt mig pr. brev
 Kontakt mig telefonisk
 Kontakt mig pr. newsletter

En helt almindelig og ganske særlig sønderjydes skæbne

Anbefalelsesværdig, lille bog om 19-årige Jens Jepsen fra Bylderup ved Tinglev, der gik over grænsen ved Kongeåen for at undgå at blive tysk soldat i Første Verdenskrig – og endte i en kryolitmine i Grønland

Af: Jens Lei Wendel-Hansen
postdoc, Syddansk Universitet

Gunnar Solvang, der er tidligere museumsinspektør i Køge, er forfatter til en anbefalelsesværdig, lille bog om den unge sønderjyde og gårdmandssøn, 19-årige Jens Jepsen fra Bylderup ved Tinglev, som i 1915 flygtede over Kongeåen til Danmark for at undgå at blive tysk soldat i Første Verdenskrig. Det gjorde han til trods for sine to krigsdeltagende brøders formaninger om det modsatte.

I bogen *En rømningsmand i Grønland* hører vi om, hvordan Jens egentlig ville rejse over til sin tredje bror, Hans i Amerika, men ombestemte sig og endte på Grundtvigs Højskole i Lyngby for derefter i 1916 at sejle til Grønland, hvor han arbejdede som minearbejder ved kryolitminen i det fjerntliggende Ivigtut.

Efter Første Verdenskrigs afslutning rejste han i 1919 tilbage til Danmark, hvor han bl.a. blev forstander på Ubberup Højskole på Vestsjælland, inden han i slutningen af 1930'erne flyttede tilbage til Sønderjylland og drev den gamle kaptajns gård Straagaard ved Aabenraa og blev en engageret skikkelse i lokalsamfundet. Han glemte aldrig Grønland, og de sidste år af sit liv, hvor han kastede sig ud i at male, fandt netop grønlandske motiver hyppigt vej til lærredet.

Bogen er, så vidt det er muligt, en meget personlig beretning, baseret på dagbogsop-

tegnelser og korrespondancer, hvor skismaet mellem hans liv i Ivigtut og forholdene hjemme i Sønderjylland skildres ud fra følelser, tanker og beretninger. Der er tale om et sjældent godt kildemateriale fra et relativt almindeligt menneske, som tilmed suppleres af et fantastisk billedmateriale, primært i form af Jens Jepsens ven Harald Johansens mange fotografier fra Ivigtut – både storslåede naturbilleder, men også overraskende mange, der viser et godt billede af fritidslivet blandt minearbejderne i Ivigtut. Det er med til at skabe en særdeles levende historieformidling.

Historien forener to væsentlige historiske fænomener, nemlig unge sønderjyders flugt fra tysk krigstjeneste under Første Verdenskrig samt den danske koloni af minearbejdere i Ivigtut. Det er interessante historiske emner i sig selv, men her forenes de i et enkelt menneskes skæbne. Fokus er i bogen netop på denne ene skæbne, og det giver en levende fortælling, men flere gange kunne man dog som læser godt have tænkt sig, at man havde fået en lidt mere generel og indgående skildring af forholdene i både Sønderjylland og Ivigtut. En mere uddybende skildring af den herskende censur, som brevene var underlagt, kunne også have været kærkommen. Det samme ville en fremstilling af det dilemma, som danske sønderjyder stod imellem i for-

Foto fra bogen

Jens Jepsen (t.v.) sammen med sin ven Harald Johansen på isen på Arsukfjorden med isstave og gevær.

hold til på den ene side ubehaget ved at være tyskere og så på den anden side pligten over for det land, de boede i. Dette var ikke mindst en faktor i lyset af den senere diskussion om Sønderjyllands mulige genforening med Danmark. Det ejendommelige Ivigtut kunne også godt have fået en mere fyldig introduktion. Sidst, men ikke mindst kunne det også som læser være interessant at vide, hvor almindelig Jens Jepsens historie faktisk er. Var de få tilfælde, vi hører om i bogen, de eneste, eller var der flere sønderjyder, der drog til netop Ivigtut for at komme væk fra pikkelhuerne.

Denne beskedne indsigelse til bogen, ændrer imidlertid ikke på, at der her er tale om en historie, der i al stilfærdighed er af så interessant og tilsyneladende unik en art, at

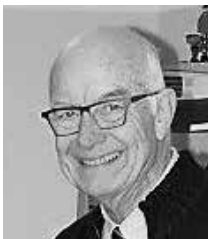
det er glædeligt, at Gunnar Solvang har fundet den frem. Resultatet er blevet et levende indblik i en på en gang helt almindelig og ganske særlig sønderjydes skæbne.

En sønderjysk rømningsmand i Grønland.
Af Gunnar Solvang.
Historisk Samfund for Sønderjylland, 2018, 72 sider, 148 kr.

Ny bog guider i det kendte og mindre kendte Sydslesvig

En ny guidebog viser vej til steder af kulturhistorisk interesse i Sydslesvig. "De emner, som er valgt, præsenteret omhyggeligt, omfattende og velredigeret", skriver Niels Henriksen i sin anmeldelse

Af: Niels Henriksen fhv.
direktør i Grænseforeningen

Ganske få dage efter at dronning Margrethe aflagde sit vellykkede besøg hos det danske mindretal i Sydslesvig, blev den smukke bog Danmark syd for grænsen sendt på markedet med det formål at åbne vore øjne for den spændende del af danske kulturtilbud, som kan samles op lige neden for grænsen til vort naboland Slesvig-Holsten, Forbundsrepublikken Tysklands nordligste delstat.

Den nordlige tredjedel af Slesvig-Holsten udgør det område, som vi danskere kalder Sydslesvig, og som for os er den sydlige halvdel af det oprindelige danske hertugdømme Slesvig, som vi mistede i 1864. For hundrede år siden, i 1920, blev den del ikke genforenet med Danmark, lige som den nordlige halvdel – det som vi nu kalder Sønderjylland – blev det.

Sydslesvig myldrer med kulturindtryk, og historisk set har langt de fleste af disse relationer enten til de godt 600 år, hvor landet var et dansk hertugdømme inden for det danske monarki, eller til årene derefter, fra 1864 til i dag, hvor både det geografiske og det historiske nærvær af Danmark har sat sit præg på området og dets befolkning.

Dette faktum har forfatteren, Hans Christian Davidsen, haft for øje i mere end de tyve år, hvor han som kulturelledende for landsdelens dansksprogede avis Flensborg

Avis har beskæftiget sig med land og folk i området mellem grænsen til Danmark langs Krusåen og Skelbækken og grænsen til Holsten ved floden Ejderen, og disse erfaringer har nu udmøntet sig i en smuk og spændende bog med ovennævnte titel.

Bogen er smuk, for forlaget har sikret et elegant layout, præget af et mylder af velvalgte billeder, nye som gamle, samt præcise kort, der ved hver præsenteret lokalitet nøjagtigt viser, hvor i Sydslesvig man skal hen for at opleve det beskrevne.

Bogen er spændende, for ikke alene er forfatteren vidende i kraft af sine 20 år med emnet som sit arbejdsfelt, men som dreven journalist er sproget flydende og let tilgængeligt, så en hver af de omhandlede kulturelle seværdigheder fremstår tillokkende og attraktivt at besøge og lære nærmere at kende ved selvsyn.

Der er 21 enkelttemner, herunder H.C. Andersens besøg på Før/Föhr i 1844, musikfestivaler i hele området og det danske "Lille Teater" i Flensborg. Geografisk er området mellem den dansk-tyske grænse i nord og afgrænsningen mod syd til Holsten dækket, men i sin indledning gør forfatteren rede for, at han kunne finde indhold nok til et bind to. Selv om kulturelle vigtige fikspunkter som Gottorp Slot i Slesvig, Dannevirke

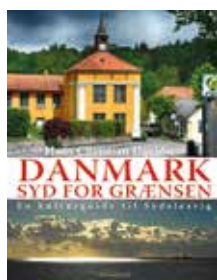
Gottorp Slot, der ligger ved Slien, hører til blandt de mere kendte steder i Sydslesvig, der præsenteres i bogen. Fyrstslægten Gottorp var i hovedparten af sin levetid fra midten af det 16. til det 18. århundrede underlagt den danske krone. Her ses slottets festsal fra renæssancen, Hjortesalen, der er udført med hjorte i stuk og i loftets fresker.

og Hedeby præsenteres i den foreliggende bog, så er der langt mere at hente i en by som Husum end bare et julemuseum, lige som Lyksborg/Glücksburg Slot bestemt ville have haft mange danskeres interesse. I det sydvestligste hjørne af landsdelen ligger halvøen Ejdersted/Eiderstedt, som overhovedet ikke er nævnt! Og det er den dejlige by Egernførde/Eckernförde ved Østersøkysten heller ikke. Det er noget af det, jeg savner.

For en anmelder er det jo let at fremhæve undladelserne.

Imidlertid er de emner, som er valgt, præsenteret omhyggeligt, omfattende og velredigeret, lige som der blandt de valgte emner er overraskelser, også for folk som undertegnede, der ellers mener at kende alt til området. Det gør bogen levende, den dækker et behov, og det i et nemt og

praktisk format som tilgodeser den nysgerrige og videbegærlige læser, uanset om vedkommende hører til som dansklæsende i det sydslesvigske, eller vedkommende kommer fra kongeriget og planlægger en tur til den del af "Danmark, syd for grænsen", som har så meget at byde på.

Danmark syd for grænsen. Af Hans Christian Davidsen. Forlaget Hovedland, 2019, 232 sider, rigt illustreret, 250 kr.

Hør Hans Christian Davidsen fortælle om sin nye bog

2019

14. oktober.
Grænseforeningen for Horsens og Omegn

12. november.
Sønderjysk Forening for Slagelse og Omegn

5. december.
Grænseforeningen Aabenraa - 2019.

2020

10. februar.
Grænseforeningen for København og Frederiksberg

11. marts.
Grænseforeningen Vejle Vesteregn

21. april.
Grænseforeningen i Sorø

22. april.
Grænseforeningen for Randers og Omegn

24. april.
Tønder Amts Grænseforening

Mere information:
www.graenseforeningen.dk

“Vi placerede porten til Danmark i Rødding

Af: Erik Lindø

Ny bog fortæller i anledning af Rødding Højskoles 175-års jubilæum om, hvordan højskolen for 13 år siden blev reddet fra fallit. Grænseforeningen spillede en helt central rolle. Magasinet *Grænsen* bringer uddrag fra bogen

Det er i 2005, at krisen på Rødding Højskole virkelig begynder at gøre ondt, og højskolens kurs mest af alt er sat mod konkurs. Det er samme år, som Finn Slumstrup (1941-2018) bliver formand for Grænseforeningen. Foreningens generalsekretær hedder Knud-Erik Therkelsen [...]. Begge er de optaget af krisen på Rødding Højskole – både fordi højskolen ligger i grænselandet – og hermed på Grænseforeningens arbejdsmark – og fordi de begge har kærlighed til højskolen, og derfor har svært ved at acceptere, at verdens ældste højskole skal lukke [...].

Knud-Erik Therkelsen fortæller:

“I bilen på vej hjem (fra et møde i Aktivitetshuset i Flensborg i 2007 om, hvad man kan gøre for udsatte unge i det danske mindretal, red.) sidder jeg og tænker over, hvordan vi bedst kan gøre noget for denne gruppe af svage unge sydslesvigere. Samtidig har jeg også Rødding Højskoles situation meget present – hvor kritisk den er – at skolen måske lukker. Tanken slår mig: Tænk, hvis disse unge arbejdsløse sydslesvigere via et højskoleophold, kunne blive hjulpet videre til et job nord for grænsen, hvor der er mangel på arbejdskraft. Jeg ved jo, at hvis der er noget, højskolen kan, så er det at give unge mennesker selvtillid. Og hvis der er noget, disse unge sydslesvigere uden uddannelse og ofte arbejdsløse virkelig mangler, så er det selvtillid.”

Allerede inden Knud-Erik Therkelsen har

nået den fynske motorvej, har han ringet til sin formand Finn Slumstrup, der, som han siger, “med det samme er helt vild med idéen”. Da Knud-Erik Therkelsen stiger ud af bilen i København, har de to udviklet de første tanker til et projekt, der kommer til at hedde “Porten til Danmark”.

“Porten til Danmark” og samarbejdet med Grænseforeningen er mere end noget andet med til at genstarte de lange kurser på Rødding Højskole.

Fra tanke til handling på rekordtid

Fra idéen bliver født over en kop kaffe i Flensborg, til ministeriet (undervisningsministeriet, red.) har bevilget penge til projektet (630.000 kr., der blev bevilliget 19. oktober 2007, red.), og de første 19 sydslesvigere starter på Rødding Højskole, går der mindre end tre måneder [...].

Undervisningsinspektør Jesper Moesbøl, der som embedsmand tog sig af ansøgningen, kalder det “en uhørt kort behandlingstid i et ministerium.”

Knud-Erik Therkelsen har denne forklaring:

“Det er mit indtryk, at det her var en idé, der passede lige ind i Bertels (Bertel Haarder (V), red.) dagsorden. Han kunne ikke sidde der som undervisningsminister og passivt se til, at Rødding Højskole skulle lukke. Han vidste jo, som alle vi andre, at redningen var

Foto: Michel Smedegaard Boysen (fra bogen)

en hastesag. På den anden side kunne han heller ikke komme med et særskilt millio-ntilskud og give Rødding Højskole særbe-handling – sådan spiller klaveret jo ikke. Og da kom det her projekt, hvor civilsamfundet og staten går sammen om at finde en fornuftig løsning, som det, der skulle til.” [...]

Forlist mellem to kulturer

Med projektet slår Grænseforeningen to fluer med ét smæk. Foreningen bliver en væsentlig aktør i genstarten af Rødding Højskole, samtidig med at den påtager sig en opgave blandt de unge i Sydslesvig, som skal have en næve med for at klare sig. Knud-Erik Therkelsen forklarer:

“Det gode var jo, at vi samtidig med at skaffe Rødding Højskole livsvigtige elever også kunne gøre noget for den gruppe af unge i Sydslesvig, som har det svært, og som heller ikke har opdaget, at de faktisk kan noget, som ikke ret mange kan, nemlig at tale både dansk og tysk. At vi kunne give dem selvtillid til at se det tosprogede som en ressource, de kan komme langt med i Danmark. Jeg syntes, at det på alle måder var et godt projekt.” [...]

Grænseforeningen kickstarter Rødding Højskole

Da “Porten til Danmark” er løbet i gang i foråret 2008, udsender Grænseforeningen en pressemeddelelse med overskriften

“Grænseforeningen redder Rødding Højskole”. Overskriften er tæt på sandheden – i og med at der ud over de 19 sydslesvigere på forårsholdet i 2008 kun var ni andre elever. Projektet er ganske enkelt Rødding Højskoles kickstart. Uden projektet havde man ikke kunnet gennemføre det lange forårskursus.

Ved siden af “Porten til Danmark” udvides samarbejdet mellem højskolen og Grænseforeningen til også at omfatte et ugekursus – et velbesøgt grænselandskursus, som har været afviklet hvert år siden [...].

Der hersker ingen tvivl om, at Anja og Mads Rykind-Eriksen (forstanderpar på Rødding Højskole siden 2007, red.) føler en taknemlighed over for Grænseforeningen [...].

“Det har været et fantastisk samarbejde, og et helt utroligt bidrag som en enkelt forening gav os – fordi Grænseforeningen med Knud-Erik Therkelsen i spidsen på det mest afgørende tidspunkt under genstarten gav os elever og kursister. Uden dem som bekendt ingen højskole,” siger Mads Rykind-Eriksen.

Uddrag fra bogen ”Viljen til Rødding. Genstarten af Rødding Højskole 2006-2012”. Af Erik Lindsø. 250 sider, 200 kr. Bogen fås ved henvendelse til Rødding Højskole, kontor@rhskole.dk

“Vi skal ikke give dem penge, vi skal give dem elever – så kommer pengene sgu af sig selv”, sagde daværende formand for Grænseforeningen Finn Slumstrup (1941-2018) på et møde om Rødding Højskoles krise, som bl.a. også generalsekretær Knud-Erik Therkelsen deltog i, skriver Erik Lindsø.

Foto: Niels-Åge Skovbo/Fokus

Født på den ene side af grænsen – opvokset på den anden

Hvordan er det at vokse op syd for grænsen, når man egentlig er født nord for grænsen? Det ved den mangeårige haveekspert Søren Ryge Petersen, der er født i Gram i Sønderjylland, men voksede op i Agtrup i Sydslesvig, en del om. I foredraget “Min barndom i Sydslesvig” fortæller han om opvæksten, der var resultatet af faderens læreransættelse på den danske skole i landsbyen Agtrup i 1946, et år efter Søren Ryge Petersens fødsel. “Jeg var aldrig i tvivl om, at vi boede i Agtrup, fordi min far skulle virke for danskheden i enhver tænkelig forstand. For ham var det et kald”, sagde Søren Ryge Petersen bl.a. i et interview med magasinet *Grænsen* i 2016. Grænseforeningen for Silkeborg-Hammel og omegn har arrangeret foredraget, der finder sted *torsdag den 31. oktober kl. 19.00* i Linå Sognehus, Linåbuen 1, Silkeborg.

74-årige Søren Ryge Petersen udgav i 2015 bogen ‘Min barndom – Leif den stadig Lykkelige og andre historier’.

Sønderjysk lokalforening fylder rundt

I 2020 fylder Grænseforeningen 100 år, men allerede i oktober skal en rund fødselsdag fejres, når Grænseforeningen for Sønderborg fylder 90 år og i den anledning inviterer til reception. Det sker *torsdag den 15. oktober kl. 14* i Riddersalen på Sønderborg Slot og involverer bl.a. en paneldiskussion med Jens Andresen, formand for Grænseforeningen, Flemming Meyer, formand for Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), og Siegfried Matlok, tidligere chefredaktør på *Der Nordschleswiger*. Eftermiddagen vil også byde på fællessang og underholdning. Alle er velkomne.

Foto: Wikimedia Commons

Sønderborg Slot danner ramme om Grænseforeningen for Sønderborgs 90-års jubilæum.

EN SENSOMMERTUR TIL SYDSLESVIG

LÆSERBREV En busfuld fynboer drog i slutningen af august afsted i det mest strålende sensommervejr mod Sydslesvig. Midt på formiddagen ankom vi til Chr. Lassens Mindemuseum i Jardelund, hvor vi gik på opdagelse i over 100 års samlingsgenstande. Der var gamle rigsmark i

millionklassen hængt op i en collage, smukke møbler, kaffestel i rigt mål, smykker, sølvtøj, klædningsstykker samt gamle breve. Herefter fortsatte vi til Slesvig for at sejle på Slien til Mysunde – stadig i det smukkeste solskinsvejr – og der var også tid til en gåtur i Holmen, en gammel

fiskerbydel i Slesvig. Turen sluttede nord for grænsen med sønderjysk hvidkål og flæskesteg på Holbøl Landbohjem, ikke langt fra Kruså. Vi var meget mætte og glade.

Helga Eriksen, formand for Grænseforeningen for Nyborg og Kerteminde

Foredrag, møder og ture arrangeret af lokalforeningerne

Medmindre andet er nævnt, er arrangementerne åbne for alle.

Syddanmark

Faaborg-Midtfyn

31. oktober kl. 19.30. Store Sal, Ringe Bibliotek, Algade 40, Ringe. Foredraget "Seje kvinder på hjemmefronten 1914-18" af Aase Beyer Clausen, der er forfatter til bogen 'Historier om en sønderjysk familie og krigen 1914-1918'. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet Ringe-Ryslinge, Ringe Lokalhistoriske Forening, Foreningen Norden Faaborg-Midtfyn. Pris. 50 kr. (ikke-medlemmer 70 kr., studerende 20 kr.)

25. november kl. 19.30. Store Sal, Ringe Bibliotek, Algade 40, Ringe. Sangaften med fokus på de "forbudte sange" ved Tyge Mortensen. Pris. 50 kr. (inkl. kaffe og kage) (ikke-medlemmer 70 kr.).

Haderslev

14. november kl. 19.00. Hoptrup Efterskole, Hoptrup Hovedgade 11, Haderslev. Foredrag ved Anni Mathiesen (V), medlem af Folketingets Sydslesvigudvalg. Tilmelding til Finn Lyster på 74 52 59 79 eller 28 31 42 41 eller llstr@post12.tele.dk. Tilmelding kan også ske til Peter Popp Andersen på 74 56 22 77 eller 20 66 76 22 eller kapopp@outlook.dk. Pris. 80 kr. (ikke-medlemmer 100 kr.).

Kolding og omegn

1. november kl. 19.00. Wilhelmstrasse 8, Gelting. Lottoaften med venskabsforbindelsen i Gelting. Tilmelding senest 25. oktober til Kirsten Wehmüller på 40 32 98 87 eller kogw@stofanet.dk.

17. november kl. 10.30. Sankt Nicolai Kirke, Nicolaiplads 3, Kolding. Adventsmøde med gudstjeneste ved sognepræst Martin Rønkilde og efterfølgende traktement. Tilmelding senest 14. november til Martin Rønkilde på 61 20 30 39 eller mrd@

km.dk. Tilmelding kan også ske til Henning Haugaard på 51 18 29 78 eller haugaardkolding@mail.tele.dk. Pris. 50 kr. (inkl. mad og kaffe).

7. december kl. 15.00. Humptrup Børnehavn, Hauptstraße 5, Humptrup, Tyskland. Udflugt til juletræsfest med sang, underholdning og kaffebord. Tilmelding senest 30. november til Marie Jespersen på 75 52 20 25.

Nyborg og Kerteminde

30. oktober kl. 19.00. Skt. Laurentii Salen, Skt. Laurentii Kirke, Langegade 13, Kerteminde. Foredrag ved Kim Andersen, dansk generalkonsul i Flensborg. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden Kerteminde-Munkebo. Pris. 40 kr. (kaffe og kage).

6. november kl. 19.30. Bastionen, Nr. Voldgade 63, Nyborg. Foredrag ved Arlette Andersen, dansk-fransk Holocaustoverlever, og Thomas Kvist Christiansen, instruktøren bag filmen 'Arlette - en historie vi aldrig må glemme', som der vises klip fra. Arrangeret i samarbejde med Højskoleforeningen for Nyborg og omegn.

30. november kl. 08.00. Toldbodgade, Nyborg. Juletur til SSF-adventsfest i Flensborghus med efterfølgende gåtur i Flensborgs gader. Tilmelding senest 1. november til Helene Sørensen på 23 84 37 85 (gerne sms). Pris. 400 kr. (ikke-medlemmer 450 kr.).

Svendborg og omegn

13. november kl. 19.30. Fredens Kirkes Sognehus, Glarmestervej 8, Svendborg. Foredraget "Når dansk og tysk mødes og brydes" ved Inger Hjuler Bergeon, valgmenighedspræst. Tilmelding senest 9. november til Minna Bøgebjerg på 62 25 22 23 eller grothdam@mail.dk. Pris. 50 kr. (inkl. kaffe og brød).

Sønderborg

15. oktober kl. 14.00. Riddersalen, Sønderborg Slot, Sønderbro 1, Sønderborg. Fejring af lokalforeningens 90-års jubilæum med paneldiskussion, taler, underholdning og traktement. I panelet deltager Flemming Meyer, SSW, Jens Andresen, Grænseforenin-

gen, og Siegfried Matlok, tidligere redaktør af Der Nordschleswiger.

11. november kl. 19.00. Biblioteket Hørup, Knøs' Gård 1, Hørup. Foredrag om Versaillestraktaten ved Arne Johansen, tidligere lektor, med efterfølgende underholdning. Tilmelding senest 6. november på 61 77 85 15 eller kifano@gmail.com. Pris. 40 kr.

27. november kl. 19.00. Biblioteket Hørup, Knøs' Gård 1, Hørup. Adventsarrangement med fællessang og historier. Tilmelding senest 22. november på 61 77 85 15 eller kifano@gmail.com. Pris. 50 kr.

Tønder Amt

21. oktober kl. 19.00. Højer Præstegård, Højer Kirke, Kirkegårdsgade 5, Højer. Billedforedraget "Den lille forskel" ved Annie Lander Laszig. Arrangeret i samarbejde med Folkeligt Samfund for Højer og Omegn.

18. november kl. 19.30. Multisalen, Toftlund Bibliotek, Toldbodgade 8, Toftlund. Foredraget "Kongeaen" ved Poul Marcus. Arrangeret i samarbejde med Tønder Kommunes Biblioteker, Sprogforeningen og Foreningen Norden. Pris: 75 kr. (inkl. kaffe).

Vejle Vesteregnet

11. november kl. 19.30. Roberthus, Tybovej 2, Egtved. Paneldebat forud for Genforeningsjubilæet 2020. I panelet sidder Ejner Christensen, borgmester i Vejle, Jens Beierholm, Nørup Mejere, Morten Teilmann-Jørgensen, museumschef for Kongernes Jelling, Jørgen Møllekær, chefredaktør på Flensborg Avis, Kristian Paahus, redaktionschef på Vejle Amts Folkeblad/Jysk Fynske Medier.

Aabenraa

6. november kl. 14.30. Højskolen Østersøen, Flensborgvej 48, Aabenraa. Foredrag ved Preben Terp-Nielsen og Henrik Vestergaard. Tilmelding senest 1. november til Jens Overgaard på jensovergaard49@gmail.com eller til Kay von Eitzen på 14408-127 eller kay@syfo.de.

11. november kl. 10.45. Bjolderup Kirke, Bjolderupvej 68, Bolderslev. Mindehøjtidelighed i anledning af

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

våbenstilsandsdagen 1918 med efterfølgende foredrag ved historiker Jørn Buch.

2. december kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredraget "Julens traditioner" ved historiker Jørn Buch. Arrangeret i samarbejde med Ældre Sagen Tinglev.

5. december kl. 19.00. Højskolen Østersøen, Flensborgvej 48, Aabenraa. Foredrag ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis, der vil fortælle om sin nye bog, 'Danmark syd for grænsen – en kulturguide til Sydslesvig'. Tilmelding senest 2. december til Jens Overgaard på jensovergaard49@gmail.com eller sms til 40 10 81 42.

Midtjylland

Horsens og omegn

14. oktober kl. 19.00. Klostergården, Havne Allé 12A, Horsens. Foredrag ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis, der vil fortælle om sin nye bog, 'Danmark syd for grænsen – en kulturguide til Sydslesvig'. Pris: 50 kr. (inkl. smørrebrød, kaffe og te).

20. november kl. 19.00. Klostergården, Havne Allé 12A, Horsens. Adventsmøde med fællessang, lotteri og traktament. Pris: 50 kr. (inkl. en pakke i lotteriet).

Ringkøbing og omegn

25. oktober kl. 08.00. Højskolen Østersøen, Flensborgvej 48, Aabenraa. En weekend på højskole. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Skjern/Tarm/Videbæk.

28. november kl. 19.30. Fjordparken Aktivitetscenter, Holmelunden 10, Ringkøbing. Adventsmøde med fællessang. Tilmelding senest 25. november til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Skjern/Tarm/Videbæk. Pris: 80 kr. (inkl. gløgg og klejner).

5. december kl. 07.30. Museumspladsen, Ringkøbing. Juletur til Flensborg. Forventet hjemkomst kl. 20.

Tilmelding senest 2. december til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Skjern/Tarm/Videbæk. Pris: 160 kr. (inkl. bustur, kaffe og rundstykke).

Silkeborg-Hammel og omegn

31. oktober kl. 19.00. Linå Sognehus, Linåbuen 1, Silkeborg. Foredraget "Min barndom i Sydslesvig" ved Søren Ryge Petersen, mangeårig haveekspert på DR1.

12. november kl. 19.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Sangaften med Marianne Hovgaard og Freddy Dencker. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe og brød).

21. november kl. 14.00. Sejs-Svejbæk Kirke, Julsøvej 130, Silkeborg. Foredraget "Genforeningen belyst ved Istedløven" ved Jørgen Carlsen, idéhistoriker og tidligere forstander på Testrup Højskole.

Skanderborg og omegn

10. november kl. 14.00. Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg. Gudstjeneste ved sognepræst Heidi Torp med efterfølgende foredrag "Født i Horsens Tugthus – Danmarks mest afgrænsede kirkesogn" ved Niels Ole Frederiksen, tidligere højskolelærer og højskoleforstander på Sdr. Felding Højskole. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe og te).

Skiveegnen

26. november kl. 19.00. Skive Bibliotek, Østergade 25, Skive. Foredraget "De ledende politikeres deltagelse i genforeningsdebatten" ved Klaus Tolstrup Petersen, forskningsleder ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig i Flensborg.

Skjern-Tarm-Videbæk Egnen

25. oktober kl. 08.00. Højskolen Østersøen, Flensborgvej 48, Aabenraa. En weekend på højskole. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Ringkøbing.

28. november kl. 19.30. Fjordparken Aktivitetscenter, Holmelunden 10, Ringkøbing. Adventsmøde med fællessang. Tilmelding senest 25. november til 29 26 89 43 eller [\[hannsen@gmail.com\]\(mailto:hannsen@gmail.com\). Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Ringkøbing. Pris: 80 kr. \(inkl. gløgg og klejner\).](mailto:pmjo-</p></div><div data-bbox=)

5. december kl. 08.00. Skjern Rutebilstation, Bredgade 21B, Skjern. Juletur til Flensborg. Forventet hjemkomst kl. 19.30. Tilmelding senest 2. december til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Ringkøbing. Pris: 160 kr. (inkl. bustur, kaffe og rundstykke).

Viborgeggen

6. november kl. 19.30. Kampmannsøen, Viborg Katedralskole, Gammel Skivevej 2, Viborg. Foredraget "En nordisk stemme syd for grænsen" ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig og bl.a. tidligere europaminister i Slesvig-Holsten. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden Viborg og Folkeuniversitet Viborg. Pris: 40 kr.

Aarhus

21. oktober kl. 19.30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, Risskov. Foredraget "Med livet som indsats" ved Victor Greve, tidligere feltpræst i Afghanistan.

24. oktober kl. 19.30. Auditorium F, bygning 1530, Aarhus Universitet, Ny Munkegade 118, Aarhus. Foredraget "Kampen om Sønderjylland 1864-1914" ved Klaus Tolstrup Petersen, historiker og forskningsleder ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig. Foredraget er det første i en række af fem, som vil behandle Sønderjyllands historie forud for 2020. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet Aarhus. Tilmelding på fuau.dk (kurset hedder Sønderjyllands historie: Genforeningen og grænselandet). Pris for alle fem foredrag: 580 kr. (halv pris for medlemmer af Grænseforeningen Aarhus).

18. november kl. 19.30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, Risskov. Foredraget "Det danske mindretal 100 år efter Versailles-freden" ved Jørgen Köhl, rektor for A.P. Møller Skolen samt professor i mindretalsforskning ved Europa-Universität Flensburg.

2. december kl. 19.30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, Risskov. Adventsaften med fællessang og lotteri.

Nordjylland

Hvetbo Herred

16. november kl. 13.00. Saltum Alstrup Sognegård, Tinghøjgade 83, Saltum. Lokalforeningen fejrer sin 90-års fødselsdag. Festtaler er foreningskonsulent Claus Jørn Jensen. Tilmelding senest 12. november til Erik Nielsen på 98 88 17 75. Pris: 75 kr. (inkl. smørrebrød, øl og vand).

Mariagerfjord

2. december kl. 13.00. Højvang, Hobrovej 62, Hadsund. Adventshygge med traktement, julequiz og fællessang. Tilmelding senest 25. november på 21 79 45 27 eller 61 27 41 75. Pris: 125 kr.

Vendsyssel

10. november kl. 14.00. Sognegården i Vrå, Østergade 20, Vrå. Foredraget "Kirken i Sønderjylland omkring 2020" ved C.C. Jensen, pastor emeritus.

Aalborg

21. oktober kl. 19.00. Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 35, Aalborg. Foredraget "EU og nationale mindretal" ved Uffe Østergaard, professor emeritus i europæisk historie fra CBS. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet Aalborg.

25. november kl. 19.30. Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 35, Aalborg. Juleafslutning med fællessang.

Sjælland

Dianalund og Stenlille

31. oktober kl. 19.00. Restaurant Garden, Slagelsevej 2A, Ruds-Ved-

by. Kultur- og medborgeraften med middag og fællessang. Arrangeret i samarbejde med lokalrådet i Ruds-Vedby. Tilmelding senest 22. oktober til kildsig@post10.tele.dk eller 21 33 92 72. Pris: 100 kr.

20. november kl. 19.30. Degneparken, Dianalund. Foredraget "En løve krydser sit spor" ved Niels Henriksen, tidligere direktør i Grænseforeningen. Pris: 40 kr. (inkl. kaffe, te og kage).

Gørlev og Høng

26. november kl. 19.00. Høng Gymnasium, Hovedgaden 2, Høng. Foredraget "Hvad betyder 4. maj for os i dag?" ved Jens Chr. Seeberg om Danmarks befrielse i 1945.

Midtsjælland

24. oktober kl. 19.00. Syv Sognegård, Skolevej 17, Viby Sj. Efterårsmøde med foredraget "Fra jægerkorps til prædikestol – en skæbnehistorie" ved Stephen Egede Glahn.

Næstved

31. oktober kl. 19.00. Skt. Jørgens Kirke, Parkvej 101, Næstved. 'Syng Dansk'-koncert og fællessang i anledning af Spil Dansk Dagen. Arrangeret i samarbejde med Skt. Jørgens Kirke

11. november kl. 19.00. Sognegården ved Skt. Jørgens Kirke, Parkvej 101, Næstved. Foredraget "Perioden mellem 2 verdenskrige" Kaare Johannesen. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage).

Ringsted og omegn

7. november kl. 19.00. Ringsted Kulturhus, Søgade 3, Ringsted. Syng & Spil Dansk-aften ved Peder Lundager.

Slagelse og omegn

12. november kl. 19.00. Lokale 2, Slagelse Bibliotek, Stenstuegade

1-3, Slagelse. Foredraget "Emigrantdamperen SS Norges forlis" ved Søren Flott med efterfølgende ekstraordinær generalforsamling. Pris: 75 kr. (inkl. kaffe og kage).

Sorø

30. oktober kl. 19.00. Lokale 111, Værkerne Sorø Kultur- & Fritidscenter, Frederiksvvej 27, Sorø. Foredraget "Genforeningen 1920" ved Niels Henriksen, tidligere direktør i Grænseforeningen.

Hovedstaden

Hillerød

30. oktober kl. 16.00. Frivilligcenter Hillerød, Fredensvej 12C, Hillerød. Foredraget "Kampen for og med det danske mindretal" ved Anni Matthiesen, medlem af Folketingets Sydslesvigudvalg, med efterfølgende middag. Pris: 100 kr. (inkl. middag) (30 kr. kun for foredrag).

24. november kl. 14.00. Frivilligcenter Hillerød, Fredensvej 12C, Hillerød. Foredrag ved Tove Krebs Lange, børnebogsforfatter og illustratør, der vil fortælle om sin seneste bog, 'Betyder det noget?', som handler om en sydslesvigsk pige. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe, te og kage) (ikke-medlemmer 50 kr.).

Foredrag/møder og ture/rejser:
cjj@graenseforeningen.dk.
Deadline: 1. november 2019.

Vær opmærksom på, at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over 5 dage

Protector: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand

Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk,
tlf. 4043 7008

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk,
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen,
Løgumkloster

1. næstformand: Jørgen Bruun
Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Per Grau
Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller,
Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen,
Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom

Max Kahrmann, Frederiksberg
Frigga Loeck, Frederiksberg

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Dansk-tysk selskab fejrede sidst i august sit 50-års jubilæum ved den tyske Skt. Petri Kirke i København, hvor omkring 600 mennesker hørte foredrag og koncerter og kunne nyde tysk øl og mad i den store gård.

Foto: Grænseforeningen

Et godt dansk-tysk forhold bygger på viden

Af: Merlin Christophersen

Dansk-Tysk Selskab har oplyst om Danmarks forhold til Tyskland i 50 år, men der er stadig meget at gøre, siger formand Steen Bille

Dansk-Tysk Selskab, der arbejder for at fremme danskernes kendskab til Tyskland og styrke det dansk-tyske forhold, kunne sidst i august fejre 50-års jubilæum. Det skete ved en festlighed ved Sankt Petri Kirke i København, hvor man under overskriften "En bid af Tyskland" bl.a. kunne opleve forfatter Uwe Kolbe fortælle om sin opvækst i DDR og læse op af sit værk, lektor Moritz Schramm, Syddansk Universitet, holde foredrag om flygtninge, højredrejning og tysk selvforståelse i det 21. århundrede og guitaristen Peter Messerschmidt spille Bach.

Dansk-Tysk Selskabs jubilæum finder sted i en tid, hvor det dansk-tyske forhold nok aldrig har haft det bedre. Tysk er blevet hipt, danske turister valfarter til Berlin, og i 2020 fejrer Danmark og Tyskland for første gang dansk-tysk venskabsår. Sådan har det ikke altid været.

Efter Anden Verdenskrig og besættelsen lå det dansk-tyske forhold i ruiner, og det dansk-tyske kultursamarbejde var svækket. Det ville en række danske kulturpersonligheder rette op på, og i 1960 oprettedes Dansk-Tysk Oplysningsudvalg, som inviterede tyske politikere og kulturpersonligheder til at holde foredrag i Danmark. For at imødegå en mistanke om at udvalget havde lignede nazistiske tilbøjeligheder som

Dansk-Tysk Forening, der blev oprettet i 1940 som et led i samarbejdspolitikken, skulle medlemmer anbefales og siden godkendes af bestyrelsen.

Ni år senere, i 1969, var det dansk-tyske forhold blevet så normaliseret, at man valgte at nedlægge oplysningsudvalget og i stedet oprette foreningen Dansk-Tysk Selskab, der var åben for alle.

Steen Bille, der er formand for Dansk-Tysk Selskab, siger, at der stadig er brug for en massiv oplysningsindsats, da danskernes viden om Tyskland er overfladisk.

"Danmarks gode forhold til Tyskland forudsætter viden. Og det kan godt være, det ser ud som om danskere og tyskere nu vil være venner for evigt. Men når man ser på, hvor lidt danskerne i grunden ved om Tyskland, hvor få der lærer sig tysk, og hvor meget den danske viden om Tyskland begrænser sig til Berlin, er jeg overbevist om, at der også i fremtiden vil være brug for at oplyse om hvilken kulturel rigdom, der ligger lige syd for grænsen", siger Steen Bille.

Dansk-Tysk Selskab har i dag ca. 300 medlemmer, primært i hovedstadsområdet og på Sjælland, og arrangerer hvert år en række foredrag, debatter, teaterforestillinger, koncerter og udflugter.